

Löwinger A. és Társa

papir-kereskedése
Pesten, hatvani-utca 6. sz., a „tanulóhoz”

Levélpapírok.
100 db. nével dombornyomat 50 kr.
100 levél és 100 boríték dombornyomattal 1 ft., 1 ft. 20 kr.
100 db. monogrammal színnyomattal 1 ft. 40 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft. 50 kr.
100 levél és 100 boríték, mindkettő monogrammal 2 ft. 80 kr., 3 ft. 50 kr.
100 levél czeffel, fekete nyomat 80 kr., 1 ft. 20 kr.
100 levél és borítékhoz díszes doboz adatik.
1 rizma, 960 levél negyedrében, czeffel fekete nyomat 7, 8, 12 ft.
1000 boríték csöpű papírból, negyedrében czeffel fekete nyomatban 5, 6 ft.

Látogató-jegyek
à la Minute.

Színes nyomtatban 100 db. finom fehér bristolpapír 50 kr.
100 db. finom színes karton 80 kr.
100 db. finom francia félfényű papíron 1 ft.
100 db. könyvnyomat finom kettősfényű vagy bristol papíron 90 kr.
Minden további sor 10 krral több.

Levélpeesét-bélyegek.

1000 db. aranynyomat 2 ft. 50 kr.
1000 » veres 2 ft. 75 kr.
1000 » domborbetűkkel két színben 3 ft. 75 kr.
Minden további ezer 50 krral olcsóbb.
Nagy választék mindenféle üzleti, jegyzéki és másoló könyvekben. — Nyomat munkák megrendelés szerint a lehető legolcsóbb áron. — Levélbeli megrendelések utánvét mellett teljesíthetnek. — A fent elősorolt mennyiségek kivül — kevesebb nem rendelhető meg.

Uri-utca 1-ső sz.

Legujabb női-ruha-kelmék
hámulatos olcsón!
Hamburger Adelf
üzletében
PEST, uri-utca 1. sz. párisi ház.
Minták kívánatra küldetnek mindenfelé ingyen és bérmentve.
párisi ház.

Hetedik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak órá- és gyógy módjaival. 1161 (11-12)
Függetlenül a bujakeri nagyalzáról és Dr. Ródet, lyoni orvos
ragályelleni legbiztosb óvszeréről,
a férfi és női ivarszerek bonctani ábrával.
Ára: 1 ujforint.
Postán megküldve 10 krral több; utánvétellel 40 krral több.
Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:
Dr. Eiber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú száját házában.

Szeckavágó-gépek leírása.

I. Samuelson-féle kisebb fajta szeckavágó.

mely az 1858-ki és későbbi kiállításokon arany-éremmel és díeséző oklevéllel jutalmaztatott.

Ezen szeckavágó az 1858-ki kiállításán 40 közt azért kapott arany-éremet, mert kis gazdaságok való legkisebb szeckavágó, s egyszerű szerkezete, jó könnyű kezelése és szaporos munkássága által álműtette ki magát. A gép egy négy lábán álló szilárdan összerögzített vasállványból áll, melynek elől részén a fő- és hajtó-tengelyen a súlykerék (lődtő) látszik. Ezen kereken két külkőre alaku (convex) kés van, mely a lődtőkerek egymás ellen álló karjaira két-két csavarral van megerősítve. A másik két-két csavar, mely ugyanezen lődtőkerek karjaiba van illesztve, arra való, hogy a kések élet, szigorúan lehessen a gép előréhez állítani, hogy a szalmát vagy vágandó takarmányt egyenesen elmesse. A fő-tengely folytatásán van egy csiga, mely alul a gép állványban és tengely alá és fölébe illesztett két fogas henger tengelyen lévő oldalfogas kerekét hozza mozgásba. A vágandó takarmányt pedig a fenn említett két henger hozza a kés alá.

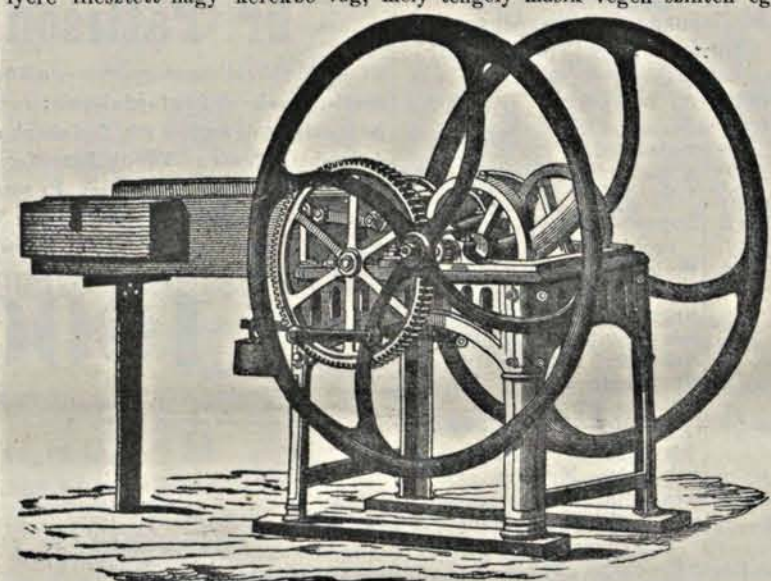
Használás alatt ügyelni kell, hogy minden csavar erősen meg legyen szorítva; a tengelyek, csigakerekek és perselyek tiszta foalajjal megolajozva, a por és piszoktól tisztán tartva legyenek, különben a gép időnként romlásnak indul.

Ezen szeckavágó-gép mindenféle takarmány-vágásra egyirát alkalmas, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. Pontos és jó kezeléssel 1 óra alatt könnyen 30 véka fél hüvelyknyi hosszú szeckát vág. — Gyári ára 50 ft. osztrák értékben.

Készül a gyárban ugyan a géphez hasonló nagyobb és szerkezeténél csak azzal különböző szeckavágó, hogy a felsőbb henger és beletett vágandó takarmány után fölébb vagy lejjebb emelődik és a vágandó takarmányt mindig egyformán megnyomva tartja. Ezen gépen jó kezelem mellett könnyen 40-45 véka szeckát lehet óránként vagni, egy embert a gép hajtására, egyet az etetésére használva. Ára 60 ft. osztr. ért.

II. Amerikai szeckavágók.

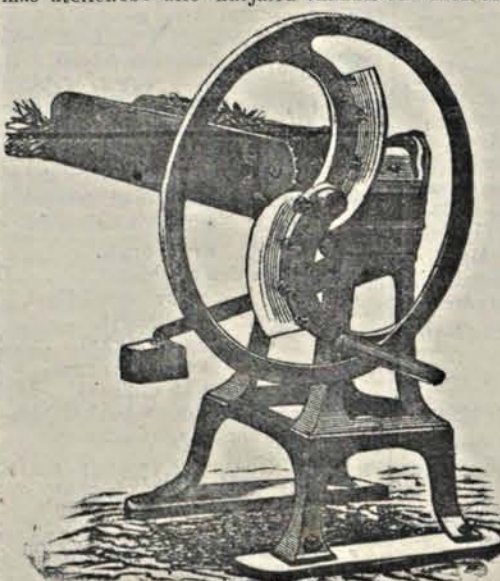
Ezen szeckavágók egy szilárdan összerögzített fa-állványból állanak, melyeknek elől részén két öntött vas fogatlan hengerkerekre vannak a kések, számszerint 4-3 és 2-re illesztve. Ezen hengerkereknek tengelyének két oldalán vannak hajtók és hajtókerek alkalmaszva. Ezen hajtókerek mellett van egy kis fogas korong, mely egy a szalmahúzó alsó henger tengelyére illesztett nagy kerekre vág, mely tengely másik végén szintén egy fogas kerék van, mely által a felső fogas henger hozatik mozgásba. Ezen gépek egyszerű szerkezete és tartósságuknál fogva igen kedveltek és talán magából a gyárból már pár ezer van Magyarországon elterjedve. — Ezen szeckavágóval a 4 és 3 késűn lehet az első negyed, fél és 1 hüvelyknyi hosszú szeckát vagni, a mint a négy késűn 3, 2, vagy egy késsel vág az ember. A 3 késűn pedig 3, 2 és egy késsel vág. A két késű szeckavágó vág kétféle szeckát, fél és egy hüvelyknyi hosszú, a mint 2 vagy egy késsel vágunk. Meg kell említenünk, hogy ezen szeckavágóknál ezeltől vászonnal volt az alsó henger ellátva, most azonban ezt elhagyva czélszerűen szerkesztett fogas vashengerek alkalmaztatnak a takarmánynak a kés alá való tolasására, melyek azt sokkal biztosabban és egyenlőbben eszközölik. A munka előtt különösen vigyazni kell arra, hogy a csavarok megerősítve, a tengelyek és perselyek tiszta foalajjal megolajozva s a gép por és piszoktól ment legyen, különben hamar romlásnak indul. Ára ezen gépeknek: 4 késű, lődtőre alkalmaszható 220 ft. o. é. vág óránként 250-300 véka szeckát. — 4 késű ember és lődtőre, vág: lődtővel hajtva 120-160 vékát, emberrel hajtva 60-80 vékát; ára 130 ft. o. é. — Emberrel 3 késű, vág óránként 50-60 vékát; ára 105 ft. o. é. — Emberrel 2 késű vág óránként 40-50 vékát; ára 85 ft. o. é. — Különbö a gépek vágunk egyáltalában mindent, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. — Ezen szerkesztett 2 késű szeckavágó az 1858-ki évi gazdasági kiállításán ezüst-éremmel jutalmaztatott szilárd szerkezete és könnyű kezelése miatt.

Ezen amerikai szeckavágó-gépeket legujabban vasállványra is készíti a gyár különféle nagyságban, de mindegyike 4 késűre. — Ezen gépek erői alkotásuknál fogva lődtőre is alkalmazhatók; ára 130-160 ft. osztrák értékben.

III. Richmond- és Chandler-féle szeckavágók.

Ezen gépek szilárd és csinos alaku vasállványuk, a metszőkések szintén külkő- (convex) alakuk és a hajtó-kerek egy más áttételre álló karjaira vannak csavarok által megerősítve.

Az ezen karokon lévő többi négyzetű csavarok arra való, hogy a két a gép elejére szigorúan oda lehessen igazítani, hogy a vágandó takarmányt tökéletesen elvágja. Ezen gépek közül a kisebb fajta hajtókerek tengelyén van egy csiga alkalmazva, mely az a tengely alatt és fölött levő szalmahúzó-tengelyek végére illesztett fogas kereköket, illetőleg hengereket hozza mozgásba. A gépek felső hengere mozgó — fél és le — mely szerkezeténél fogva a vágandó takarmányt, legyen az több vagy kevesebb, mindig egyenlően összerögzítve a kések alá hozza. Ezen gépen könnyű kezeléssel lehet óránként 50-60 véka szeckát vagni akár milyen takarmányt — legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár — vagni; ára 50 és 70 ft. osztrák ért.

A második ennél nagyobb szeckavágó-gép, hosszas négyzet-alaku állvány közepén nyugszik, két tengelytartó perselyben, a fő- vagy hajtótengely, melyen a súly vagy lődtőkerek van szintén a külkőalaku késekkel és csavarokkal, mint az előbbiek, el van látva. Ezen tengely végén egy kisebb fogas kupkerek van alkalmazva, mely által egy ezen tengelyre-függőlegesen, de vele egyaránt fekvő tengelyt hoz mozgásba. Ezen tengely végén van ismét egy kis fogas korong, mely által egy közvetítő nagyobb és kisebb fogas kerek mozgattatik. Ezen kisebb kerek bele vág egy a szeckavágó-gép alsó hengertengelyére illesztett nagyobb fogas kerekbe és azt hozza mozgásba. Ezen tengely közepe felé ismét van egy kerék és forgat egy fölött levő a felső szalmahúzó-hengert, mely e könyök-tengelynél fogva a vágandó takarmány mennyisége után fölébb vagy lejjebb mozgó és a takarmányt mindig szorosan összerögzítve a kések alá hozza.

Ezen szeckavágó a hozzáadott négy pár váltókerekénél fogva négyféle külön hosszúságú szeckát vág. A kerekét következőképen alkalmaztatnak, u. m.: 1. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 40 fogu kerek van alkalmazva és az ezt hajtó közvetítő kis kerek 12 fogu, negyed hüvelyknyi hosszú szeckát vág. — 2. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 36 fogu kerek van alkalmazva és ezt hajtó közvetítő kis kerek 14 fogu, fél hüvelyknyi szeckát vág. — 3. Ha a nagyobb kerek 33 fogu és a kisebb 20 fogu, három negyed hüvelyknyi. — 4. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 30 ogu kerek van alkalmazva és az ezt hajtó közvetítő kis kerek 23 fogu, 1 hüvelyknyi hosszú szeckát vág.

Ára a legkisebb felének kéz-erőre 50 ft., a nagyobb kéz-erőre 70 ft., a legnagyobb kéz-erőre 135 ft., a lő-erőre alkalmasnak 16- és gőz-erőre 250 ft.

E gépeknél is vigyazni kell, hogy a tengelyek és perselyek tiszta foalajjal olajozva, a csavarok meghuzva és a gép általában por, piszoktól óva- legyen, mert különben hamar romlásnak indul.

Vidats István gépgyára.

1161 (5-6)

Pest, november 12-én 1871.

Előzetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négysser hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Toldy Ferencz.

A nap, melyet lapunk jelen száma keletül visel homlokán, ritka irodalmi ünnepély által nevezetes. A Kisfaludy-társaság ugyanis e napon tartja rendkívüli ünnepélyes közgyűlését, melyet irodalmunk nagy érdemű veteránja Toldy Ferencz tiszteletére rendez, az ő irodalmi pályája ötvenedik évfordulója alkalmából. Az akadémia, melynek fennállása óta rendszeresen legközelebből igazgató tagja és sok éven át buzgó titoknok volt, — az egyetem, melynek 1833 óta rendkívüli, 1850 óta magán, 1861 óta rendes tanára, 1843 óta könyvtár-igazgatója s jelenleg rektora, ép oly joggal rendezhetné ez ünnepélyt kitünő tagja tiszteletére. Hogy az igénytelenebb munkakörü és állású Kisfaludy-társaság rendezi mégis: annak oka egyfelől abban keresendő, mert így mintegy magán családkörben folytán le az ünnep, illőbb lehet az ünnepeltnek szerénységéhez; másfelől abban, mert bármint dísz hozott s hoz is Toldy az akadémia és egyetemre, de a Kisfaludy-társaság azoknál mégis többet: lételét köszöni neki. Tíz társával (Kisfaludy Károly benső barátival), de tulajdonképp volt alapítója e szépirodalmi intézetnek, mely kezdetben csak Kisfaludy-émléktársulat vala, az elhunyt költő műveinek kiadására s emléke létesítésére lépve össze, de később — s mindig főképp a Toldy kezdeményezései s vezérlete mellett, oly nagyhatású, s csekély anyagi erővel is anynyit lendített szépiro-

dalmi intézetté nőtte ki magát. Toldy annak soká igazgatója, jelenleg másodelnöke s kezdettől maig legbuzgóbb, legmunkásabb tagja, ki megfogható előszeretettel csingsaját alkotásán, s oly sok águ és bokros irodalmi foglalkozások közt is, soha egy perczig sem hanyagolta el annak érdekeit s munkakörét.

Helyén van azért, hogy mindenek fölött a Kisfaludy-társaság ünnepelje Toldyt; de helyén az is, hogy e szép és ritka irodalmi ünnepélyben szives részt vegyen: akadémia, egyetem, s minden tudományos, irodalmi,

sőt politikai főbb testületei is az országnak, mert Toldy élete, munkássága, kivétel nélkül mindnyájunké, az egész hazáé.

Ritka szerencse bármely pályán, a szellemi erőket annyira igénybe vevő tudományos pályán kivált, ötven éves munkásság után jubilaumot érni meg; még ritkább: oly ép erőben, a testi és lelki tehetségek oly teljességében érni azt meg, mint Toldy Ferencz. Irodalmunkban egyébiránt nem első eset, Kazinczy Ferencz is tovább egy fél-századnál tartotta vállán, — Petőfi szavai szerint — mint Átlás az eget, a nyelv és irodalom ügyét. Ma is élő veteránjaink közt is nem egy van, ki aranyemleget idejét a muzával, tulhaldta már. Ünnepélyesen megállott jubilaumra azonban csak egyre emlékszünk: a dalünnepre, melyet Kisfaludy Sándornak, a Himfy költőjének, 70-dik éve betöltésekor, 1843-ban, rendeztek. Toldy a második.

Ha ez alkalommal az idősziaki sajtó is — miben nem kételkedünk — kivétel nélkül siet az ünnepelt megtiszteléséhez járulni, s életre, arczképe, irodalmi munkásságának átnézete vagy méltatása által egy-egy szerény levelet fűz koszorujába, ezzel nemcsak általában az irodalom kitünő bajnokát, hanem különösen az idősziaki irodalomnak is egyik legmunkásabb legérdemesebb férfiát tiszteli meg, a ki az akadémiai „Tudománytár,” a korában oly nagy hatású „Athenaeum” és „Figyelmező,” majd

TOLDY FERENCZ.

az „Uj Magyar Muzeum“ című folyóiratok szerkesztése, kiadása, alapítása által e téren is kiváló érdemeket szerzett.

A tisztelet adójával lapunk sem akar hátra maradni, mely ugyan már tizenkét évvel ezelőtt (1859-diki évfolyam 4. szám) befűzte nevét arczképesarnoka jelesének koszorujába, de ma sem mellőzheti, hogy tiszteletét az érdeműs veterán iránt ismét, s ezután — életrajza és újabb arczképe közlése által — is ki ne fejezze.

Toldy Ferenc (családi nevén Schedel) 1805-ben Budán született; atya posta-tiszt volt. Két éves korában szülői Pestre költöztek s első (elemi) iskolát itt járta. De német ajku szülei hamar átlátták, hogy fioknak a magyar nyelv ismerete — az eszes gyermek tudományos vagy hivatali pályára levén számára — mulhatlanul szükséges; s a 8 éves fiút Czeplétre küldték magyar szóra s egyszersmind a latin osztályra. A magyar író tulajdonképi születéshelye tehát Czeplédlőn, e tösgyökeres magyar város, hol pénzért sem hallható magyar szóval egyebet. A következő évben, magyarul meglehetősen tudva már, ismét Pestre jött s a gymnáziumot az ötödik osztályig itt járta. A hatodikát Kassán, hova tótul tanulni küldék, de hiába. A bölcsészeti tanfolyamra ismét Pestre került vissza, s azt az egyetemen járta (1819—22), valamint az öt éves orvosi tanfolyamot is (1822—27), melynek végzetével szigorlatait letévé, 1829 első felében szemészet mestere, orvostudor s az orvosi kar tagja lón.

Első irodalmi kísérletei s összekötése sokkal korábbra nyulnak vissza. Már 1821 óta járatos volt Virág Benedekhez, „a szent öreghez“, ki budai magányában, a világtól félre vonulva csak a muzsikkal és istenekkel társalgott, s görög mértékre szabott órái-
és még inkább buzító szavaival s atyai társalgásával lelkesedést öntött a fiatal-
ságba, és Horváth Istvánhoz, kinek emlékét minden tanítványa kegyeletes elragadtatással őrzi, mint a nemzeti szellem hí ébresztőjét, ki utmutatásaival soha sem szünt meg otthon is tanítani, buzdítani, vezetni az ifjúságot, s az irodalom és a történelem szellemét annyi fogékony kebelben gyujtotta meg. Ez évről évről az ifju (16 éves) Schedel első irodalmi dolgozatai, melyek őt a nagy Kazinczy Ferenczhez is közel vitték, mivel 1822 óta állott levelezésben. Ugyanakkor ismerkedett meg a pesti irodalmi kör matadorai-
val: Vitkovicssal, Döbrentével, s mindenképpől Kiszfaludy Károlyval, kivel sűrű tartó szoros barátságba lépett.

A buzgó hév, melylyel a még serdülő ifju az irodalom csüngött, a lángoló lelkesedés, sőt szenvedély, melylyel magát akkor, midőn az irodalom nemhogy kenyérpálya lett volna, de a biztos nélkülözés egyenes útja vala, a törhetlen tanulási kedv, mely csillapíthatlan szomjjal égette: kedvessé tették őt a mesterek előtt s baráti-
vák tették azokat, kiknek egynémelyike apja lehetett volna. Kik ma a felszázados író-
öregtet java-beli férfiak látjuk, ki a fiatal írókkal szemben sem érvényesíti veteránosságát, — elhihetjük, hogy a még félig gyermek ifjut meg az akorbéli öregek szintén férfúnak, magukkal egyenlőnek tekintették.

Még nem volt 17 éves, mikor (1822. ápril 2-án) első könyve, Isokrates „Erkölcsei“ megjelentek, melynek jegyzeteiben már meg merte támadni Bacsanyt, a Kazinczy-iskola ellenségét.

Irói ismeretségei bejárást szereztek neki az irodalom iránt érdeklődő felsőbb körökbe is. 1824-ben az egyetemi szünidőt a felvidéken s egy a Kárpáton tuli kirándulásban töltvén, Kazinczy ajánlatára szives fogad-

tatásban részesült a gr. Teleki háznál, melynek nagymiveltésű s lelkes asszonya, a gr. Teleki László özvegye, b. Mészáros Johanna, ez az igazi nagy „honleány“ (a sz) még akkor nem volt ismeretes, de a mit jelent annál inkább!) különös kegyébe vette az ép oly tehetséges mint munkás, és époly érett mint buzgó ifjut. 1825-ben a Vitkovics ajánlatára báró Wenckheim József, az aradi főispán, vette őt leányai mellé, azoknak a magyar nyelvben alaposabb kintvelésők végett. 1826-ban megbarátkozott Szemere Pállal és Kölesseivel, s megismerkedett Kiszfaludy Sándorral is; s szünidejét többnyire Pozsonyban az országgyűlésben töltte. Ez évben már jelentősebb irodalmi dolgozatot készített elő. Ez: első kísérlete, megalkotni a magyar költészet történetét, és pedig egyszersmind ismertetőleg s közvetítőleg a német irodalommal. Értjük „Handbuch der ung. Poesie“-jét, melylyel ez időben már annyira haladt elő, hogy annak közeli megjelenését hirdethet. Az (irodalmi neve: Toldy Ferencz alatt) 1828-ban jelent meg s méltán tekinthető korszakos műnek. Előbb már adott számos verses s egyéb kisebb dolgozatot az Aurorában, Hébében, Széplít. ajándékban, Pannoniában, Minervában, Tudományos gyűjteményben stb., szóval az akkori irodalmi közlönyök mindegyikében; 1826-ban pedig aethetikai leveleit Vörösmarty epikus munkáiról, kivel ennek Pestre jövetelével mindjárt szoros barátságba lépett s mind végig legközelebb állott szívéhez.

Orvostudori szigorlatait letévé, az 1829—30-diki telet Berlinben, orvosi s bölcsészeti tanárok (Hufeland, Hegel stb.) hallgatásával, a tavaszt és nyarat Londonban, hol a magyar irodalom iránt érdeklődő Bowringgal és Eszterházy Pállal, s Párisban, hol Apponyi gr. nagy-követtel s a legjeles tanárokkal ismerkedett meg s társalgott. Svájcban és Olaszországban keresztül hazájába térvén vissza, itt nagy forrongást talált az irodalmi körökben. A Conversationslexiconi pör meghasonlást idézett elő az írók közt, s a Kazinczy-Kiszfaludy-kör élesen elvált a többitől; de hatalmas pártot alkotak, s az alakulás küszöbén álló magyar akadémiánál őt tüzték ki titoknokai jelöltül. Ezt ugyan nem vihették ki Döbrentei ellenében, de megválasztották rendes tagnak s akadémiájegyzőnek.

Ettől kezdve maig, a tud. akadémiának legmunkásabb s egyik legjelentékenyebb tagja; tevékeny s irányadó szelleme mély nyomokat hagyott nemcsak az irodalomban általában, hanem különösen az akadémia életében is. De lehetetlen volna egy hetilap rövid életrajzi vázlatában e roppant munkásságot és hatást nyomról-nyomra kísérni. Irodalmi munkái óriási mennyiségére nézve arra a tömört könyvészeti kalauzra kell utalnunk az olvasót, melyet „Toldy Ferencz felszázados irodalmi munkássága“ cím alatt Greguss Ágost bocsátott közre, s mely munkáinak, szerkesztéseinek és kiadásainak csupán *százaz címzet*, 100 lapon s 621 szám alatt állítja össze. Mi e roppant munkásság részleteit mellőzve, csak néhány főbb eseményre szorítkozhatunk tettűs irodalmi életéből.

1835-ben, Döbrentei leléptével, melyet tulajdonképi elnépszerűtlendése idézett elő s mindenesetre az előzőtt meg, az akadémia titoknokává választott, s e tisztelet 1861-ig, huszonhat éven át viselvén, valódi központja s mozgatóján első tudományos intézetünk összes munkálkodásának. Jelesen 1841-ben, az osztályonkénti szak-működést indítványozván s keresztül is vivén, kiemelte az akadémiát addigi szikkórti s egyoldalú mű-

ködési köréből s igazán tudományos akadémia jellegét szerezte meg annak. 1849-után az ő eszélye menté meg minden kompromissziótól e feltett intézetet. 1861-ben egyetemi rendes tanárrá nevezetvén ki, visszalépett a titoknokaságtól; de megmaradt az akadémia folytonos munkásságu és sok oldalú rendes tagjának s az akadémia új szervezetével, melynek keresztülvitelében szintén nagy része volt, az igazgató tanács tagjává is megválasztott a belső tagok részéről. Ismeretes hármias indítványa ismét hivatva van, nagyobb munkásság kifejtését s országos hatást a tudományos mozgalmakra idézni elő.

1836-ban, mint már említve volt, tized-magával, de tulajdonképen ő maga, indítványozta s alakította meg a Kiszfaludy-társaságot, melynek majd igazgatója, utóbb (s jelenleg is) másod-elnöke, és folyvást egyik legbuzgóbb tagja, ki elnökséggel, bírással, felolvasásokkal folyvást részt vesz a társaság működéseiben.

Az egyetemen 1833-ban lett a diaetika rendes tanárává s az volt 1841-ig. Ez idő alatt azonban, az orvosi szaktudományokkal (melyekre Bugát Pállal, Orvosi Társ. szerkesztésével is sok ideig tevékenyen folyt vala be) mind inkább inkább főlhagyván, egyetemi munkássága legnagyobb részét a könyvtár vette igénybe. Egymaga rendezvén s lajstromozván az akadémia könyvtárát, 1843-ban az egyetemi könyvtár ideiglenes igazgatója lón, s mint a legilletékesebb e fontos tisztre, abban 1844-ben végleg is megerősített. 1850-ben az aethetika sz. egyetemes irodalomtörténet magántanára lón az egyetemen. Sajátságos (s részben valóban piritó) viszonyok s körülmények okozák, hogy oly munkásság s érdemek után is, minőket Toldy már 1848-ban az első magyar kormány idejében is fölmutathatott, rendes tanári alkalmazást egyetlen egyetemünkönél nem nyerhetett, azt csak 1861-ben nyerte el, mióta elvégezte mint a magyar nyelv és irodalom rendes tanára működik. Még magántanári minőségben kelle tartania azon rendkívüli becsü egyetemi előadásokat, a magyar költészet történetéről, — az 1853-diki tanévben — melyek azután két kötetben megjelentek s tárgyakat a mult század végeig hozzák le, nagy részletességgel, hűséggel és szellemmel tárgyalva.

Még nagyobb — s mindenik két legnagyobb fontosságú munkája, egész életének tulajdonképeni nagy eredménye: „A magyar nemzeti irodalom története“, melyből még csak az 6- és középkor jelent meg, (két kötetben, eddig két kiadásban) kimerítő s nagybecsű példattárral, míg az újkor története még munkában van, s hogy azt befejezhesse, leghőbb ohajtása az irodalom minden barátjának. E nagy mű az, melynek anyaggyűjtési előmunkálatul tekintendők összes irodalmi tanulmányainak s gyűjtői munkásságának magukban is oly megbecsülhetlen értékű, sok águ s összesen oly roppant terjedelmű egyes részei: a régi nyelv, emlékek, írók, klasszikusok, költők, monografusok, stb. kiadásai. Ugyane nagy műhez, mint részletek, részben mint kivonatok, csatlakoznak: Irodalomtörténete, tankönyvvül, rövid előadásban, Irodalomtörténeti nagy olvasó könyve; sőt „Kazinczy és kora“ című nagy monografiája is, melyet az 1859-ben általa indítványozott Kazinczy-százados ünnep alkalmából kezdett meg, s melyből az I—III. könyv jelent meg, a IV. könyv még készülöben.

Vajha nagy munkáját befejezhesse! S vajha a nemzet, szellemi története nagy írójának, a felszázados jubilánsnak, még soká örvendhesen. S ezt remélhetjük is, te-

kintve Toldy nem agguló fiatalágát, nem lankadó munkaképességét, kedélye s szellemen rugókonyágát, mely a boldogult b. Eötvös egy tréfás szavát oly valóvá teszi, midőn azt mondá: „Toldy egy élő anachronismus.“

Toldy a magán életben is egyaránt méltó tiszteletre és szeretetre; a munkásság, szellemi élnökség, igénytelen tisztia kedély, mások érdemét elismerő nemes lelkeség valódi példánya; nyájas társalkodó, meleg szívű barát, a közügyekért lángoló hazafi. Család-élete, háromszor nősülvén, számos gyermekekkel áldatot meg, kikben sok apai örömet ér; fiaik közül az irodalomban István ismeretesebb nagy tehetségre és tanulmányra mutató szépirodalmi, publicisztai s történelmi dolgozatairól, melyek szép jövőt ígérnek a még fiatal írónak.

De maga Toldy sem fejezte még be pályáját, sőt fiatal erővel jár még azon; ohajtjuk: járjon soká s érje meg a legközelebbi kort, mi embernek adatik! — á — r —

Novemberben.

Sárgul a lomb; a láb alatt már Zörög a száraz falevél...
A nap a földhöz alantabb jár,
S ágyába, hajh! sietve tér.
S mégis oly szép az őznek képe!
Mintha sohajna csendesen:
„Csak a halálban él a béke;
A tapasztalás van velem!“ —

Csipős szél fú; oly jól esik, ha Meleg szobába juthatok,
Hol kandallón pattog a szikra,
S nem is vagyunk tán egymagunk. —
Bágyadt sugar száll ablakunkra,
S mintha csak ekkép szólna:
„A mi elmúlt, nem jó el újra;
Szép, szép a tavasz s nyár szaka!“ —

Pusztá a táj; a természetnek Eltűnt zaja s költészet:
A madarak nem énekelnek,
S nem szól a lágy tücsökzene. —
A patak is oly lassudan lejt,
Mintha ez ülne homlokán:
„Elfáradék s megfogtam ah! mert Sok sugárral kaczerkodom!“ —

Nyugodt az ég; a nap nem éget,
És a felhő nem rejt vihart:
Nincs zápor, mely a tarka rétet Elmossa... az is oly kihalt. —
Derül, borul, oly észrevétlen! —
Szegény ég! azt gondolja tán:
„Miért lássák erőtlén éltet?!
Ugyis eleget hánykodám!“ —

Hül, hül a lég... a tél közelget;
Hirnökeül már itt a dér,
Mely szürkefű fest mezőt, kertet,
Míg a letűnt nap visszatér. —
Maholnap már ez is hiába
Jó s megy: fehér lesz kert s mező...
Mint a kiégett szív porán a Szelid, áldásos szemfedő. —

Benedek Aladár.

Egy angol anyának ijedelmé a szabad nőképzéssel szemben.

A nyugot-európai társadalom, s ezek között legelő az angol, évtizedek óta egy nagy szocialis forradalom forrongásában van, mely az eddigi társadalmi viszonyok két fő-oszlopát támadja meg: a birtokviszonyt és a családot. Mind a kettőt másként, új alapokra igyekeznek fektetni, az előharcosok szerint igazságosabbra, azzal a czéllal, hogy kevesbüljön a pauperismus, a prostituczió, a bűn és nyomor. Előttünk bizonyosnak látszik, hogy a legközelebbi jövő főküzdelméi ezen két intézmény körül fognak történni.

Nálunk még ez eszmék csendesen nyugosznak; az ellentétek, melyek amott fölkelték a kiüzdést, itt még fejletlenül nyugosznak egymás mellett; bár a birtokviszonyok ellen alkalomszerűleg történhet is némi izgatás a lelkiismeretlenség által az értelmetlenség közt, de a nemzet nagy zöme e részben még nem forradalmár. A család viszonyának eddigi alapján és formája ellen sem mutatkozik elégedetlenség vagy izgatás, bár a nők magasabb képzésének, s ezáltal némi-nemü emancipálásának hangjai kifejezést, sőt közlőnyt nyertek irodalmunkban is. De ez csak igen a legeleje a dolognak, mind a magunk utján mi is eljutunk majd beljebb is. Mindamelllett nem hisszük, hogy ezen küzdelem viszhangjai ne érdekeljék közönségünket olykor-olykor.

Az angol sajtóban a nők társadalmi helyzete körül ugyancsak foly a harc; erős pártok küzdenek egymással, és komoly érdekekről van szó. A küzdelem egyik pontját képezi a nők egyetemi nevelésének kérdése, együtt a férfakkal, ugyanazon életmódokra, melyeket a férfiak gyakorolnak. Egyes helyeken már ezt gyakorlatba is vették, hogy Amerika példájáról ne is szóljunk. Az alább következő czikk tartalma épen erre a pontra vonatkozik. Az angol lap, a melyikből átvettük, a „Saturday Review“, kitünő kritikai hetilap, mely a nő-emancipációval szemben folytonosan konzervatív álláspontot foglalt el, majd a gúny, majd a dialektika fegyverével vagdálván az előharcosokat. Jelen czikke is elég sok érdekest mond el, s elég érdekesen világosítja a helyzetet arra nézve, hogy azt mi is közöljük.

Néhány héttel ezelőtt egy figyelemre méltó, habár kissé furcsa level jelent meg egyik lapársunk hasábjain, — írja a „Saturday Review“ — a mely azt tartja magáról, hogy ő kiválóan a lady-klapja, s a mely, — szívesen bevallván — betölti szükségét és kielégíti értelmi szomját a mivel angol nők igen nagy számának. A level „egy anya“ által volt aláírva, „kinek leánya 1869-ben tett vizgát az egyetemen“; s panaszkodik kétséges tendenciája felől azon tankegyetem némeiyikének, melyek a vizsgára készülő leányok elé ki vannak tűzve a cambridgei egyetemnél. S e könyvek között idézi John Stuart Millét, a mely „elengedhetetlen tankönyv az államgazdaságban.“ S e könyv használata ellen kikel három okból: először azon fejezet miatt, mely „az alacsony munkabéren való segítés“ módjáról szól, s a mely — mondja a levelíró — „nem olyan, hogy azt egy leány apjával vagy fivérével együtt olvashatná“. Másodszor azon tan miatt, hogy „a törvény jogositva van beleszólni az egész életre kötött házassági fogadalom eseteibe, s hogy a házasságok szétbonthatók legyenek az állam által, ha mindkét illetékes fél úgy kívánja“ — mely ellenkezik a házasságok felbonthatatlanságának teoriájával, s emlékezteti az irónót „azon törvények némelyikére, melyeket a párisi Commune készített nemrég.“ Harmadszor: mivel „azok, kik Hume-nak a csodák ellen felhozott okait megdönteni akarták, megzafolatnak, a nélkül, hogy az író jobb okokat hozna fel Hume ellenében.“ Mivel „a mindenképp felett uralgó gondviselés tana kinevetetik, mint nem tudományos és babonás.“ Mivel „a Darwin-féle theoria kedvezőleg említettik, és a francia bölcsészek, Comte, Laplace és mások folytonosan idéztetnek, habár az író nem ért is mindenben velők egyet.“

Ime tehát itt van néhány megfogható ellenvetés, egy angol családanya által hordva fel, a leányok szélesebb kiképzése ellen, azon világosan kimondott alapon, hogy az

nem egyez össze a nemmel, részint a nem elég gyöngéd és illemszerű dolgok miatt, melyeket az emberi életnek állam-gazdasági szempontból való vizsgálata föltételez; részint a vallásos kéteyek miatt, melyek valószínűleg támadni fognának a logikai tehetség és a vitakozási szabadság gyakorlásából. Ha tehát a leányok nevelését folytatni akarnak tovább is az eddigi széles alapon, a nehézségeket eloszlató egyetlen mód, a felszólaló anyának, s valószínűleg több más vele hason gondolkodású nőnek nézete szerint az volna, hogy külön rendeznek és megállapítanak mind a tárgyakat, mind azoknak tárgyalás módját a fiatal nők számára kizárólagosan; hogy az ismereteket czezlíban adnák be nekik, a természet könyvét megtisztított kiadásban, s az emberi élet bölcsészetének csak a fölét, hagyván a fenéken levő erősebb éltel fivéreik hatalmasabb emésztő szerveinek.

Érdekes volna megállapítani, hogy a nők között most folyamatban levő mozgalom mennyiben öntudatos saját irányja felől, és mennyiben van czéljával tisztában. Hogy vajon a kiáltozók és forradalmárok tudják-e igazán, hogy mit akarnak, merre felé törek, s vajon képesek lesznek-e elfogadni a következményeket, a melyeket nem nehéz előre meglátni? Vagy pedig Frankenstein-hoz hasonlólag csak egy monstrumot készítenek, a melylyel, midőn egyszer kész lesz, nem tudják, hogy mit csináljanak? Ezen köve a széles alapu nevelésnek, magában foglalván a népésedés és prostituczió, a csodák valódisága, a keresztényiség eredete felőli vitatásokat, ha egysz-r elgurítottat, hol fog megállani? Már eddig is volt alkalmunk némi részét látni azon tulságoknak, melyekre e mozgalom vezetethet: az edinburghi leendő nő-orvosok illetlen makaes-ságában, valamint azon különös amerikai nőkben, kik visszautasítják a házasságot mint szentségtelent, és az együtt-élés mellett vannak, mint egyedüli állapot mellett, a melyben a nő tisztelt és szabad. Megvalljuk, hogy mi osztozunk a felszólaló anyának némi aggodalmaiban, s nem szégyeljük hozzá tenni, hogy eltekintve a rendszer abszolút igaz vagy hamis voltától, jobbnak tartjuk a nőkre nézve, ha arra tanítják őket, hogy tiszteljék a törvényeket, ugy a minők azok, s különösen a melyek a házasságra és saját becsületükre tartoznak, s legyenek vallások a közönséges módon: inkább mintsem megengedjék, hogy tág nézeteik legyenek az erkölcsi tartozások, s más egyéb, az istenne és lélekre vonatkozó eszmék körül. Több mint félelemmel tekintünk azon bekövetkehető állapotra, a melyben az anyák egy új faja arra neveli fel leányát, hogy a házasságot mint lealacsonyító köteleket tekintse, s mind elvekkél, mind példával tanítja arra, hogy a szabad szerelem jobb dolog annál, s hogy az együttélő társ állapot tisztességesebb a hitves-társénál. S részünkről mi szeretjük, ha nem látjuk a nő atheistát, ki az imádkozást babonának tekinti, s lelke vívódik a végzet és a szabad-akarát kérdésével. Az okoskodás ereje oly gyenge a nőkben, hogy állandó segélyre van szükségük; s ha hiányzik náluk a vallásos lelkiismeret vezetése és féke, hiavalóság tőlük önfékezést várni az elvont elvekkél szemben. Ők nem számolnak a következményekkel; s nem ismernek határt, ha egyszer eler-sztik magukat; s így a mi egyenesen fentartja őket: szeretet-kötelek, vallásos érzelmük, és a jól felgyelmeztet erkölcsi érzet. S jelenleg ezen tulajdonok szomoruan kegyet vesztek az előrehaladott osztálynál.

(Vége követik.)

A verespataki zuzdák.

Abudányától Verespatak felé haladva, az erdélyi bányavidék egész sajátosságában tünedezik föl. A kopasz és omló, össze-vissza lyukgattott hegyeket csak itt-ott tarkázzák erdők, — az ember kezé felforgatott mindent. Töveik mellett egy-egy patak kinlódik tova. Föl fogja száz és száz zuzda, vizét fölhasználja mindmegannyi. A moraj, mit ez éretörő malmok vernek, vízhangotvatva a hegyoldalaktól. Örökös zajjal tölti be a völgyet. Minden bányásznak van egy ilyen zuzdája, mely magában nagyon egyszerű alkotvány, s az aranynerésnek ezen már magában primitív eszközök még primitívebb módon építették. A víz egy ke- reket hajt és ez 3, 6, 9, 12 nyilat, alul vassulylyal bélelt gerendát emel és ejt le, melyek porrá tör- rik az aljok vetté őrököt. A körések a víz- zel sárrá olvadván, elfolytak, míg hosszabb művelet után aztán megmaradnak az ércrészek, arany, ezüst, réz, vas, ón stb. Az egész művet egyébiránt a természet nehézségi törvényén alap- szik. Hasonló művelet, mint az aranymosás, hol a fővenyből, víz segítségével szintén a nehezebb érc- részek választanak ki. — E zuzdák közt legteké- letesebb az, mely a sz.-kereszt- bánya számára, Gura rosia-nál építették, államköltségen, melytől vasut visz föl a sz.-kereszt-bánya nyilásig. Ráülhetünk egy ily cél- ból készült társaskocsira, s az egy- lő által vonatva elrobg velünk. Nem kell semmi egyéb, hogy az ember vasuton higgye magát, egy kis merész képzeletnél. Alattunk a mélyben, hosszú sora a patak mellé épült zuzdáknak, s a sajátos öszekuszált vidék, valódi bányász- képet nyújtanak. Számírvé van minden egyéb foglalkozás; bár- merre nézünk, a bányászat jelvé- nyei tűnnek elő: csakány és kala- pács, és kincs-szomj.

Verespatak csinos kis bányá- helység. Rendetlen utcái, a még rendtelenebb építés, a teremtés első korszakbeli kövezete csak eme- lik sajátosságát. Számos emlék és nyom jelöli, mutatja itt ma is a hajdani római uralmat. Verespatak házaiba falazva sok emlékkövet és római maradványt láthatni, me- lyeket kiástak idővel. Vannak em- lékek, melyek a hegy szivében levő üregekből hozattak napvilágra.

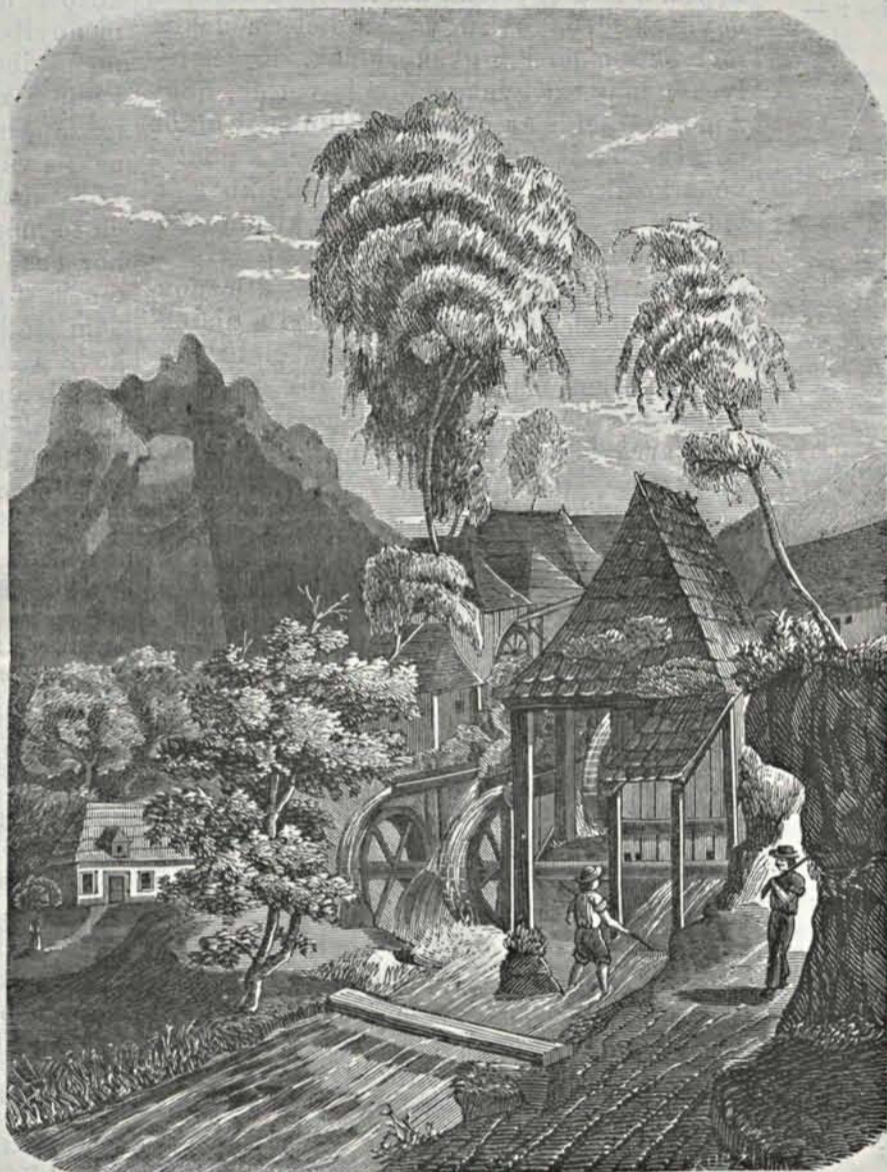
Háromszázát meghaladó bá- nyatársulat központosult Verespa- takon, s a külön tagok, a rész- venybiratósok nem pénz, hanem termés-aranyban kapják ki a jöve- delem részét. Kapnak érczkövet is, mit aztán mindenki legjobban kamatoztathat kedve szerint. Azért van majdnem minden egyesnek külön zuzdája, hogy a nyert érc- követ öszetörje s kinyerje aranyát, természetesen tökéletlen és oly költséges módon, hogy a művelet- nek egyszerűsítése, s csak néhány, a tudomány legújabb előhaladott- sága és vívmányai szerint épített zuzdában öszpontosítása a bányák jövedelmét tetemesen szaporítaná.

Lássuk közelebből az arany előfordulását; még pedig az egyedül szabályszerűen üzött sz.- kereszt bányában. A bánya harmadlagos homok- kövön áthajtva egyenesen a verespataki Kirnik nevű arányú hegynek tart, mely felett a Csetá- tyék emelkednek. A magán és rendetlen bányász- kodás annyira össze-vissza furta a hegyeket, hogy új jövedelmező bányanyitás már nem sok remé- nyel kecsegtetett. A kincstár tehát sok száz üllel alább szállt, s megnyitá — részvények útján — a sz.-kereszt bányát, mely egyenes irányban tart a verespataki arányú hegyeknek, s hajtásai, mellék ágazásai által valamennyi bánya alá kerülvén, ott jár, hol még aranyt nem kutattak.

Ha mintegy 100 ölre már bemélyedtünk a bányába, az oldalfalakon nyilásokat látunk, 1— 300-an fölül is, számmal jegyezve. És minél köze- lebb érünk a Csetátyához, ez oldaljegyzékek an- nál sürűbbek lesznek. Mindegyike egy föltalált arany-eret jelöl. E mellék-erek azonban nem ércbe gyűltek, mint általában más bányáknál. Az arany csak magában jó elő, nem vegyülvé érczel, homokkőben, s csak ritkán található

mészpát, cseleny, kova, csalércz s más ily érczet. És a homokkő az arany-ér körül 2—3 láb széles- ségben szintén aranytartalmu. De ez aranytartalom természetesen olyan, hogy még a bányász éles szeme sem fede hetti föl s csak zuzdai műve- let után nyerhetni ki a sár közül. Előfordul az arany itt ág, haj, lemez formában, de általában mint termés-arany ritkán.

A bányások elvezetnek az ugynevezett kat- ranczához is. Mint a nagyiági bányászat egyik érdekese és becses sajátága a tellur, vagy nagy- agit, silvanit, — itt a bányász világ sajátágának új képét adja, némi fogalmat nyujtva az embernek Dárius mesés kincséről, melyre csak álomban mer gondolni a képzelt. Az arany e helyen egy gyö- nyörű ásványval: a vörös cselenyvel vegyült. E testet nem tartá magához méltatlannak az ari- tokratikus nemes ércz, s ily darabocská, kicsi- szolva, a lezsebb ékül használható. Ez elegyülé- sül nyerte nevét is, mi az oláh parasztnők czifra, szintén piros-sárga előkötőjére, katrinczájára emlé- keztet. Mások szerint azonban onnan eredett neve, hogy oláh pörnök katrinczáiban hordták, lopták a gazdag követ. Mert e helyeken az arany oly annyira el van terjedve a kőnemen, hogy 400 láb

Verespataki zuzdák (Erdélyben.)

magas és 120 láb széles üregeket vájtak s az érczkövet levitték a zuzdákhöz az arany kiválasztása végett.

A hegységnek e gazdag aranytartalmu föltart a csúcsig, melyen a Csetátyék vájtattak be; s ha látjuk mindezt, s az egyszerű műveletet, nem fogunk csodálkozni egy ókori klasszikus leírásán: „— feltörük a gypet, és így nyerik a nemes érczet, melyet mi halandók aranynek nevezünk.“

Sziberiai karaván.

Fenn magasán, Ázsia északi részén, a Jeges- tenger által határolva, ott fekszik a roppant nagy területű Sziberia, 225,580 négyzet mérföldnyi területen. E sok tekintetben gyászos hírű és em- lékü tartomány a „minden oroszok czárjának“ anélkül is igen hatalmas birodalmához tartozik s Európa legfontosabb védbástyája Ázsia vad, no- mád népei ellen.

Mi, a mivel nyugot szülőttei és lakói, több- nyire igen töves fogalmakkal birunk e tartomány- ról s nem ritkán úgy tekintjük azt, mint a melyet örökös hó és elenyészhetetlen jég borít, és a hol

csakis szamojédok, tunguzok és kamesadálók, s más efféle félvad néptörzsek laknak, melyek között az orosz számozott szomorú, sötét, lemondásban él. Pedig ez nem egészen úgy van, mert habár igaz is, hogy északon a megmerhetetlen területek csak ritkán szabadulnak meg a jégtől és hótól, de aztán ellenkezőleg a délfelé eső vidékek annál gyönyör- rűbb hegyi tájakat, pompás cedruserdőket és termékeny földrésztelket tartalmaznak. A mi pe- dig a számozottakat illeti, az újabb időben az ő helyzetök is meglehetősen javult, mert, a felvi- gyázat kivételével, semmiféle kényszernek alá vetve nincsenek, s nem ritkán történik, hogy még meg is gazdagodnak. Természetesen sokkal szo- morubb azon elitelték sorsa, kik arra vannak ítélve, hogy a bányákban dolgozzanak, mert azoktól a legszigorubb bánásmód mellett a napvilág szabad élvezhetőségének jótéménye is el van tiltva. A szá- mozottak összes számát megközelítőleg 135,000-re tehetjük, a kikhez évenként mintegy 10,000 új bajtárs kerül s nem ritkán sok nő is. De mostaná- ban az önkényes bevándorlások se jelentéktelenek, saz utóbbi években több ezer orosz család települt le ott, kik mint szabad parasztok földet kaptak s egyéb kedvezményekben is részesültek.

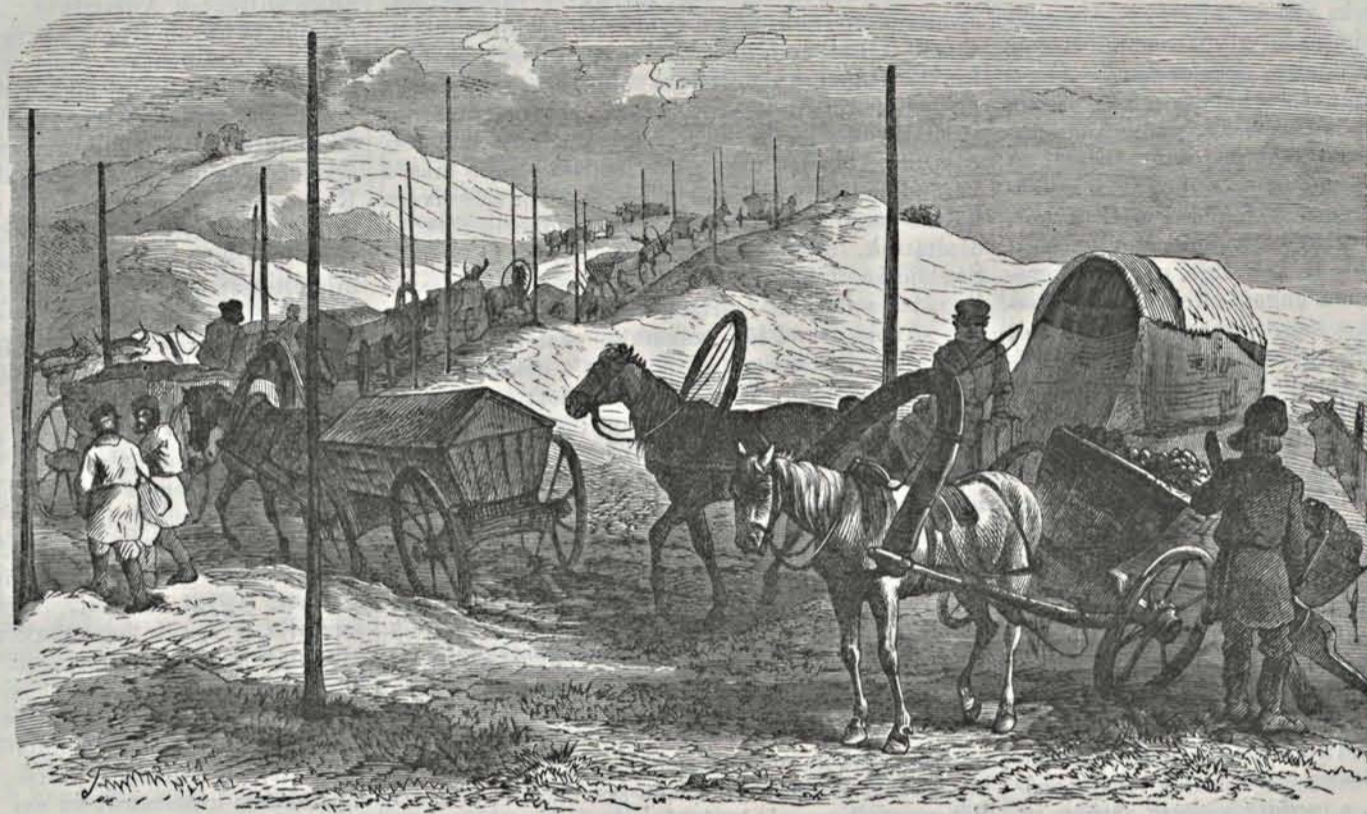
A mi a benszülötteket illeti, az orosz kormány lankadatlan fáradozása folytán jó nagy részök a keresztény hitre tért át, s ma már majdnem minden helységben lehet látni kereszties tornyu fatemplom-okat, de a legtöbb néptörzs no- mád életet folytatván, természetese- sen igen sok pogány is van közöttük, a kik lelki üdvösségüket néha igen különös báványképek imá- dása által remélik elérhetni. Szi- bériának eme ő lakói a világ leg- gondatlanabb emberei közé tar- toznak, a kik, a meddig egy da- rabka kenyérök van, sohasem tö- rődnek a jövő nappal. Még maguk a letelepültek is oly végtelen hi- degvérűek, tunyák és közönyö- sek, hogy csakis a legvégső szük- ség bírhatja őket a munkára. Kü- lönbön meglehetősen békeségben él- nek egymás között s még inkább szomszédokkal, kiktől mindenféle igazságtalanságot és zaklatást el- tűrnek, csak hogy ne kelljen azok- kal czivakodniok. A szükség gyak- ran lopásra készíti őket, melyet azonban általában véve kárhoztat- nak és megvetnek.

Sziberia északabbra lakó né- peinek legjelentékenyebb és legjö- vedelmezőbb kereset-módja az irámszarvas-tenyésztés, mely nél- kül a szamojédok és a lappok éhen pusztulnának el, vagy pedig a gaz- dagokhoz kellene szegődniök mun- kára. Melleleg vadászattal, halá- szattal és madárfogdosással is fog- lalkoznak. Egyébiránt igavonó ál- latul nemesek az irámszarvast használják Szibéria benszülöttei, hanem a kutyákat is. De termé- szetesen mindez csakis az őslako- sokról áll, mert az előkelő orosz birtokos vagy más európai látó- gató egészen másképen szokott utazni.

Egy ilyen végtelen terjedelmű s nagyrészt zordon éghajlatu tartományban az utazás igen terhes dolog, főleg télen. De a gazdagság még az ily helyen is meg tudja szerezni magának a szük- séges kényelmet. Olvasóink bizonyára tudni fog- ják, hogy az orosz kormány Szibériában legtöbb hasznat a számtalan sok gyémánt-, arany-, ezüst- és platina-bányák nagy mérvű mivéléséből huz. E bányákat egy-egy czári megbízott évenként gyakran meglátogatja és megvizsgálja, de egy ilyen hatalmas uról csak nem tehetjük fel, hogy irámszarvasok vagy épen kutyák által vont szánon vagy kocsin utazzék. Sőt ellenkezőleg még Orosz- országban szerez magának egy könnyű uti kocsit, ellátja magát czukorral, théával, kávéval, hideg hussal és kenyérral s kényelmes kocsija elébe fürge orosz lovakat fogva, könnyű szerrel utaz- hatja be a véghetetlen hómezőket és moosáros tundrákat.

Ilyenkor aztán gyakran megcsik, hogy a kor- mánybiztos egész karavánokkal találkozik, me- lyek czárja számára a drága érczet a bányákból tova szállítják. Rajzunkon épen egy ilyen fuvaros karaván van feltüntetve, mely legalább is 50 sze-

kérből áll. A szekerek a téli hófúvások miatt föl- állított jelpóznák között lassan döcögnek tova s mind egyfogatuk, melyek közül 5—6 szokott- egy paraszté lenni, a ki gyékényszőnyeggel fedett könnyű teleg-jában (kocsi) vigan halad szekerei után, hogy azokra felügyeljen. Az érczetet szállító szekér igen egyszerű tekenyöböl vagy ládáb- ból, sőt nem ritkán csak egy kivált fatörzsből áll, ifjuságában látta csak és azóta egyszer sem. — Mi csodálandó van hát benne, hogy a budai zugliget szikláit és pázsitjait, erdőt és völgyeit akárhány fővárosi ember nem ismeri? Hisz ott van közvetlen szomszédágunkban a vén Gellért- hegy, ez a tiszteletremélté aggastyán, melynek haragos zöld lejtőjén oly kevés ember fordul meg, pedig hát itt fekszik előttünk mogorva kopársá-

Sziberiai karaván.

A Gellérten.

Valaki azon állítást koczkáztatta nem régen, hogy a pesti lakosság kilencz tizedrésze csak hal- lomás után ismeri a budai hegyek pompás részle- teit. Bármily képtelennek tűnik is föl első pilla- natra ezen állítás, el kell ismerni annak igazságát.

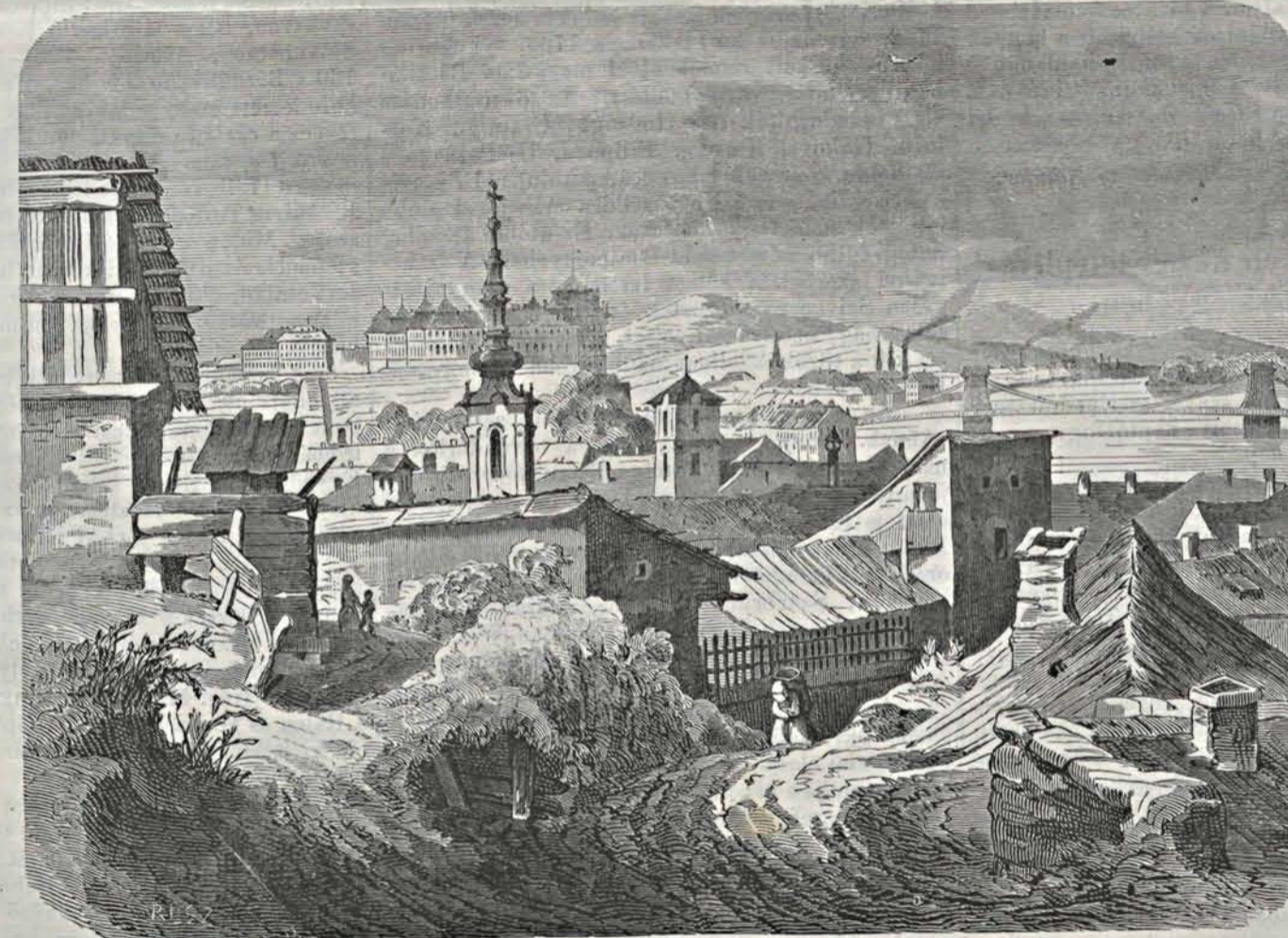
Vannak jómódú családok Pest- ten, a kik husz- harmincz év óta laknak a fővá- rosban, és soha sem látták a zugliget bájait. A nagyvárosi emberek egy nagy részét ter- mészetanilag a „barlangla- kók“ osztályá- ba lehet sorol- ni — és joggal. Páris és Lon- donban — e két óriási világvá- rosban, akár- hány öreg em- ber van, a ki soha sem látott oly mezt, me- lyen Petőfi sze- rint a buzaka- lászok „gazdag occeánja ringa- tozók.“ E kü- löns, és bizo- nyos tekintet- ben elszomorító adatot a sta- tiszтика utján birjuk. A nagy- városi ember, főleg ha a tár- sadalom szegé- nyebb osztályá- hoz tartozik, vajmi keveset tud a természet nagyszerűségéről: az erdők árnyas és illatos ma- gányáról, a rétek buja növényzetéről, a mezők áldásos terményeiről. A mit a falusi gyermek napról napra lát: a virágzó gyümölcsfákat, a sárguló buzakalászt, a röpködő pillangót, a fa- oromra odabigyesztett madárfészket, a legelő gulyát — azt sok vén fővárosi ember tán kora-

gában, szemben a rakpart nyüzsgő életével, lábainál a fejedelmi Dunával. A meddig lejtője házak- kal van borítva, addig sok fővárosi ember ismeri a Gellérten, mert hát ez apró házakban, melyek a pesti oldal kolosszális palotái mellett kártyavárak gyanánt tűnnek föl, — bort mérnek, még pedig oly bort, minőt Pest fényes vendéglőiben sem

mindannyian alája esnek a gellérthegyi sétáló ellenőrzésének. És mily tájkép terül elénk, ha még kétszáz lépést teszünk az uton fölfelé. Ott fekszik szemben a hosszan elnyújtott várhegy, szürke falaival, me- lyeket csak itt-ott szakít meg egy kidomborodó körönd vagy kiszögellő bástya. A királyi palota rézföldeli tornyaiól szem- bántón verő- nek vissza a napsugarak, és a becsukott zöld redők kétségte- lenné teszik, hogy magas ven- déghez nincs most szerencsé- je a fejedelmi palotának. Há- tunk mögött a melancholikus külsejű sashegy nyujtja orrát az égnek és tá- volabb a sváb- hegy lejtőin fe- hérlik nyárilak nyárilak mel- lett. Kétszáz lépést fölfelé — és előttünk fek- szik egész terjedtségben a budai hegyvi- lág. Ki győzné megzámolni és megnevezni az ormokat, me- lyek az egész háttért félkör alakjában elle- pik? Ott tekin- tetek elő a zug- liget ormai sü- rín heerdősült

lejtőkkel. Az a nagy fehér pont ott a távol völgyben a lipótmezei tébolyda, az a faszortól átszelt rét a városmajor, ez a pázsitos térség a történelmi emlékü vérmész. Amott nagy füst- felleg gomolyodik ki mintegy a föld mélyéből — az a déli vaspályá jelöli, mely mély föld- vágásban kanyarodik ki a hegyek közt Fehér- vár felé.]

Pedig a Gellért nagyszerűsége ott kezdődik,

Szentgellérthegyi részlet.

a sör jó ízét, sőt annak gyakran kellemetlen, néha visszataszító ízt és szagot adnak.

Végül sörkedvelő olvasóink kedvéért mondjuk el általában azon hatását, melyet a tiszta, hamisítatlan sör a testre gyakorol.

Tiszta sör mértékletesen élvezése után egészen megkönnyebülve, fülfrisítve érezzük magunkat; minden testi és lelki működésünk akadálytalanul, gyorsan foly; a fej szabad; nyugodtan s győző álom nélkül alszunk, fölébredéskor semmi nyoma a fejfájásnak. Vidáman ébredünk föl, s fölülülve fogunk hivatásunk teendőihez. De nem ilyen a narkotikus sör hatása, melynek roszkövetkezései márvívás közben mutatkoznak. Elsőben is valami tompa, kellemetlen nyomást érzünk a fejben, mely azonban még nem fejtűrés; azután valami nehézséget tagjainkban, különösen a láb-szárakban. Ha még tovább iszunk, tompa kábulás áll be; kedvetlenkedik, s a további társalgásra lehagytakákká leszünk; elmegy kedvünk az ivástól, s ha mégis iszunk, csakhamar a részegség állapota áll be; néha hányás erőltet, de ritkán következik be; a rá következő álom nyugtalan, aggasztó álmokképek által zavart és hosszú. Fölébredéskor keserű ízt érzünk szánkban, fejfájás, kedvetlenség a munkára, s lustaság az egész testben. — Hogy ily narkotikus sörök, folyvást élvezve, lappangó mérge gyánánt működnek, magától értetik. Betegségeknek vannak maguk után, gyöngitik az idegrendszert, s könnyen tüdő- és szívbetegekre szolgáltatnak okot.

Ha a fölhozott rosz következményeket nem minden sörívő érzi is nagyobb mértékben, azért mi mégis jogosultnak tartjuk, ha némely országokban az egészségügyi hatóság a többi élelmi cikknek közt a sört is szigorú ellenőrzés alá veszi, s a család és lelkiismeretlen gyárosokat szigorú megbünteti. Nem vagyunk ugyan barátai s pártolói a mindenbe bele-nyúló rendőrségnek, de vannak esetek, melyekben a közönség maga képtelen a károkat és csalásokat ellen magát megvédeni; ide sorozzuk mindenek előtt az élelmi cikkeket általában, a hova kell számítani — s némely tartományokban föltétlenül — a sört is; azért ezeknek pontos ellenőrzését csak helyeslehetjük, sőt kívánhatjuk is. Kiss Elek.

Egy levél Csokonaitól.

Halász József ur egyik nagyváradi lapban Csokonai Vitéz Mihálynak egy 1804-ben kelt levelét közli, mely érdekes adalékkal szolgál írójá jellemzéséhez. Azon esemény után volt írva, midőn gróf Rhédey Lajosnak Biharvármegye volt adminisztrátorának neje, Kácsándy Terézia elhunytán, ravatala fölött a „Lenni vagy nem lenni, kérdések kérdése” kezdetű költemény Csokonai elszavalta, melyért a gróf a költőnek 100 forintot küldvén, a becserzésben megsértett költő visszaküldte. Csokonai Biharvármegye egykori főorvosának, Sándorffy Józsefnek ezt írja:

„Debreceen, 3. jún. 1804. — Tisztelt barátom! — En most nem mehetek Váradra, de talán nem is megyek soha; — nem annyira azért, hogy nemo liberent reoolit, qui lesit locum, — hanem csak hogy életemben sehoh sem találtam kevesebb gyönyörűséget, mint ott. Esmeri az ur Rousseaut; itéljen utánna engemet. Ott a szívnek nincs rubrikája, a bagatelláknak azonban ezer van. — Mihelyt az Isten az én születésemet a maga jó tetszésével valóssággá tette, mindjárt szivemre nyomta azt a stampelt, melyhez csak seculumokkét szokott nyulni, s azt a karakterizáló mondatát ejtette rá: *te szabad légy!* — Nem kell nekem a politikai szabadság, nincs is szükségem rá; én egy persiai sophi, egy indostáni nábób, egy európai republika, vagy akármely ország és fejedelmek igazgatása alatt tudnék szabad lenni. — Nem kívánok egyebet, hanem hogy testemet ne bántás; ne akadályozzanak annak szükségéi megelégitésében. Lelem kívül és fölül áll az ó sferájokon, az egyedül az enyém. Szükségem annyi van, a mennyit betölthetek, ha telik, szaporitom, ha nincs módom benne, kevesitem, eh bien! Ha szeretnek, ha becsülnék, ha tisztelnék, meg nem vetem, ha másképp csinálnak velem — kivált e plebeuca, már az akár aranyos, akár szürös, akkor Horacziussal: mea virtute me involvo, et beatam paupertatem sine dote quero. Ilyen érzésekkel tudok én barátom e kietlen

Debrecezenben izolálva élni, s a ti gőgös Váradra-tokra nem vágyakodni!

A francia tüz, az anglus hideg vérrel bennem őszzeleledyedt, az ur doktor és physikus, mondja meg tehetek e róla?

Most egyebet nem irhattam az urnak; közelről kapám ezeket az érzéseket, s nagy szerencsémnek tartom, hogy Váradon is van egy oly nemes barátom, a kinek kebelébe az ilyeneket kiönthetem. Eljen az ur boldogul s ne utálja meg készakarva szegény, de magának gazdag barátját, — Csokonait.”

Egyveleg.

** (Északiarvéri expedíció.) Payer Gyula főhadnagy a frankfurti földrajz és statisztikai együlethez intézett levelében azt írja, hogy utját, melynek feladata egy nagyszabású expedíciónak utját előkészíteni, minden számításon felül álló siker koronázta. Egy terjedelmes, nyílt sarki tengerre akadt oly vidéken, melyet eddig teljesen hajózhatatlannak tartottak, és melybe az orosz, svéd és német expedíciók hiába igyekeztek behatolni. E siker, mondja Payer, az egész sarki kérdésnek más fordulatát ad, és a sark elérhetése kérdésének új, sokat ígérő alapot nyújt. Sikerének kulcsát abban véli találni, hogy majd minden eddigi expedíció a tengervíziakra igen korán ment és igen korán tért onnan vissza, mert a kedvező hajózási igény őszre esik. Azután azt is hibáztatja, hogy az expedíciók igen közel jártak Novaja-Semliá vagy Spitzberga partjainhoz, míg neki

Parasztház Sziberiában.

úgy tetszik, hogy a 40 és 42 hosszok a legalkalmasabb hely a sark megközelítésére. Előrehaladását e tengeren nagy sajnálkozására az élelemhiány akadályozta.

** (A Darwinismus áldozata.) Anglia Carlisle városában egy Howard nevű 34 éves ember a sajtóságos körülmények között ölte magát okt. 19-én az Eden folyóba. A parton talált naplója szept. 24-től kezdődik s röviden ezeket tartalmazza: „Az élet, a mint van, nem egyebet minden jelentőséget nélkülöző szónál; várakozás egy más jobb élet után. Egy erős, eltökélt lelkiéletű ember képes kioltani az életet, a midőn elégedetlenség szállja meg a földi dolgokkal. Ezért az öngyilkosok nem gyávák; a gyáva inkább mást öl meg, mint önmagát. Én kész volnék becsületet életet élni, de nem látok semmit, a miért méltónak találnám az életet. Letekintve e lágy vízbe, úgy tetszik nekem, hogy ez a legényelmesebb kivétel ut e siralom völgyéből, mely minden jövő nélkül tárul elém, meg a multba tekintve, Darwin bebizonyította, hogy nem vagyunk egyebek természetüknél májainknál. Bár soha ne születtem volna!” — Howard ezután végrendeletét írja meg, melyben óráját, gyűrűit, ruháit atyjának, egy fontnyi pénzt pedig annak hagyja, a ki őt kifogja. Midőn azonban a folyóhoz ment, hogy beugorjék, eme sorokat jegyezte meg naplójába: „A nálam levő egy fontot Allen nevű vén koldusnak ajánlodekoztam, ne vegyék el tőlem!”

** (Egy gazdag külön.) Nehány nap előtt Mayer Mátyas linzi háztulajdonos lakásán holtan találtatott. Egyedül lakott három emeletes házában első emeletén, s a ház többi része évek óta lakatlan vala; maga főzött s Ferencz nevű szolgálján

kívül, ki csizmáit tisztítá, nem bocsátott senkit maga elé, sőt gyakran megessett, hogy szolgálja előtt is — az egyetlen élőlény, kivel érintkezett — 4—5 napig zárva maradt szobája ajtaja. A mult hó 23-tól kezdve a ház kapuja s a Mayer lakosztályához vezető ajtó folytonosan zárva volt s a háztulajdonos nem volt látható. 27-én egy bizottság jelent meg a háznál, s Ferencz, a szolgálja az első emelet egyik ablakán keresztül ura lakosztályába hatolt, hol a szerencsétlen a földön fekvő holtan találta. Valószínűleg gutaütés következtében halt meg s bukkolt le az ágyról. Nem kevésbbé valószínű az is, hogy a szerencsétlen a szeszitalok mértékletlen élvezetének áldozata lett, mivel nagymennyiségű rum és fekete kávé mellett minden tíz napban egy akó bort fogyasztott el. A hátrahagyott tekintélyes vagyona, mely áll egy aranyal tel doboz, közel 30,000 frt értékben, egy terjedelmes szék, tele koronás tallérokkal s számmillió állampapírokból — 200,000 frtal becsültetik, mely nagyobb testvéreinek két árva gyermeke között osztatik fel.

** (Ragálygombák a rovarokban.) Hogy a pillangók, hernyók, darások, hangyák, pókok s több rovarok testéből néha apró 1/2—6 vonal hosszú penész-szálak buváznak ki, az Antillákban, Uj-Zeelandban, Mexikóban és az Antillákban már a 17-ik század óta, sőt az újabb időben nálunk is többször észlelték, és pedig nem kevés feltűnést okozott e tapasztalás, mivel e tünetnyilván az állati testnek növényre való átalakulását vélték látni eleinte, és ép innen eredt az ilyenekre a „növény-rovarok” elnevezés, a melyeken a kínai gyógyászatban külön gyogyerejüknek tekintettek. Azonban Tulasve, Bail, Hartig és de Bary vizsgálódásából ki-tűnt, hogy ezek tulajdonképpen az állat organismusába jutott apró penészgombából származnak, a melyek azután azok belsejében jól tenyészvén, magzálaikat az állat test-felületére is kitöltik, a hol azok számtalan apró magvacsakát, u. n. spórákat képezve, ezek ismét más rovarok belsejébe jutnak az eledellel, és így ragályokként pusztítják azokat annyira, hogy például a tenyő-gyapozók 50—80%-ja ezeken esik áldozatul. — Egy idő óta ilyenek juttatták tönkre egész tartományok selymterenyését, a melyeken t. i. *Botrytis bassiana* nevű penészgomba ezokott így pusztítani. Hasonlólag egy másik gombafaj, az *Empusa musci* idezi elő a legyeknek őszszel tapasztalható tömeges elhalását, midőn t. i. felpuffadt fekértesttel oda tapadva találhatók a falakon s butorokon mindenütt. A vetésekben gyakran nagy károkat okozott rovaroknak hírtelen kivészése is a vizsgálatok szerint többnyire e parányi ellenségeinknek köszönhető, a midőn azok tápnédvben a gombák tenyésztető apró kristálykák, és más gombalaku testecskék képződnek, és az állat maga egészen megfeketedni látszik. E parányi organismusképték mintegy az élet és halál kapui, melyek gátat vetnek annak, hogy az alattomos teremtesek, melyek mint némely rovarok, oly helyeken lappangva töltik egész életüket, hol sem az ember buszólok keze, sem a rájok áhítózó állattársai el nem érhetik őket — tul nagy számmal ne jelenhessenek meg az élet piacán. (T. K.)

** (Nagy meteorok.) Koppenhágból okt. 21-ről írják: Nehány nap előtt egy svéd hajóraj vetett horgonyt kikötőnkben, mely a dán kormány megbízásából Grönlandba küldett lebbkővek (meteorok) keresése végett s csakugyan sikerült is hármat találni, a miket magával hozott. Ezek egyike 500, a másik 200, a harmadik 100 mázsa súlyu. A két első óriási vastomeget a svéd kormány tartá meg, a harmadik pedig a koppenhági muzeumba helyeztetett el. Az eddig ismert legnagyobb meteorok a „Brittish Museum”-ban volt. Ez 80 mázsa súlyt nyom s Ausztráliában találtatott. Egy meteorok va a párisi természetörténeti muzeumban, mely Mexikóban az ismert expedíció után találtatott, s 20 mázsa súlyu. A new-yorki nemzeti muzeumban szintén van egy meteorok, melyet Texasban a vörös-folyó mellett találtak, s szintén 20 mázsa súlyu.

** (London népessége.) E világvárosnak a legújabb népszámlálás szerint több mint három millió, vagyis: 3.254.904 lakos van. Tíz év óta London lakossága 447,815 emberrel szaporodott.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 46-ik számához 1871. nov. 12.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(A naptárszűrethez) az idén is mint rendezen Heckenast Gusztáv kiadó-hivatala szolgáltatja a legnagyobb kontingenst. Egész puttonnyal hozza a terméket; édes és savanyú vegyes; teszsek válogatni! van benne asztali szőlő, a finomjából; van borkak való: aszu is, karcsos is, kortesítalt adó is, kinek a mi kell: minden czél és ízlet megtalálja a magáét. Elő akarván sorolni valamennyit, hogy meg ne tévedjünk a sok közt, bizonyos csoportokra osztjuk, hogy az olvasó közönség is könnyebben tájékozhasza magát irányukban.

Itt van mindenekelőtt a két egyházi szellemű naptár, régi ismerősök az illető körökben:

1. *István bácsi naptára*, alapítá Májér István, szerkeszti Köhalmi K. J. A tizenhetedik évfolyam már, s így irodalmi vállalatnak elég veterán. Számos képet, köztük a Májér István (István bácsi) arcképet is, továbbá történelmi, gazdasági, ismeretterjesztő s más közhasznú közleményeket tartalmaz. Ára most is 50 kr.

2. *Protestáns képes naptár*, szerkeszti Dr. Balagni Mór. Ez még öregebb egy évvel, mert már tizenötödik évfolyamát járja, demint a jó bor, minél régebb, annál jobb. Arcképei és életrajzai közt, melyeket a protestáns közélet legérdemes bajnokai közül szokott válogatni, a jelen évfolyamban Czékus István a buzgó superintendens, Fábian Gábor a lankadaltan veterán író, Lónyay Menyhért, a saáz-kezü államférfi, ki ezer dolga közt rá ér egyháza ügyében is tevékenyen működni, és a derék Polgár Mihályt, a dunamelléki egyházköriület huzgói és tevékeny főügyjőjét s ügyvédét találjuk. A könyvészeti rovat rövid, de jellemző ismertetéssel ad a protestáns irodalom újabb termékeiről. Boross Mihálytól erkölcsi irányú népies beszéd, „Halottak emlékeztetése” ez alatt a protestáns egyháznak a közelébbi évben kidőlte jeles emlékeztetése s több érdekes közlemény találunk még a jól szerkesztett évkönyvben. Ennek az ára is csak 50 kr.

Most következnek a szorosabbban egy nevezhető közhasznú naptárak.

3. *A falusi gazda naptára*, melyet, több szerző közreműködésével Dr. Farkas Mihály szerkeszt, most már nyolcadik évfolyamában bizonyítja be éltre valósságát; szőlővel a mezői gazda-közönségnek valódi kincsévé vált. Tartalmából elég a következőket kiemelni: Az állattenyésztés ezéja; a téli istállózásról; jó frjójság tenyésztése és a tejgazdaság (a legjobb külföldi faj-tenekes rajzával); szőlővel-gazdaság, utasítás a legjobb fajok leírásával; hasonló a dínyve-termesztésről, a gazdasági kertésztétről, mind számos ábrával; a virágkertésztétről, a gyönyörűvényekről stb. Hasznos ismeretek s házi szerkeztúra; a hernyó-pusztításról. Végül a gazdasági teendők részletes leírása, hónapról-hónapra összeállítva. Egész kis gazdasági szakkönyvtár! Ára 80 kr.

4. *Naptári jegyzőkönyvecske* gazdáknak számára; csinos tárcza-naptár, kemény angol vászon kötésben, irónnal bezárható; a gazdáknak egész évre szolgáló jegyzőkönyve. Ára 1 frt 40 kr.

5. *Magyar nők naptára*, szerkeszti Beniczky Irma; ugyancs a házi gazdaszonyoknak, a mi a Farkas Mihályé a mezői gazdáknak; közhasznú, s a női foglalkozás minden ágát felölő tartalmán kívül, mit a naptárhoz köztött jegyzet- s költséglapok nagy száma is elősegít, mulattató részt is ad, melyben egy angol s egy francia beszélt találunk. Ára 60 kr.

6. *A magyar család naptár* most is mint az előbbi években a „Magyar ember könyvtára” czimű derék vállalat egy egész kötetét hozza, ezuttal a negyediket, 400 tömött lapra terjedő közhasznú, ismeretterjesztő s mulattató tartalommal. Hallatlan olcsósága is ajánlja, ára csak 60 kr.

7. *Határvidék-naptár* (egyszerűsített németül: Termin-Kalender), mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdaszisztek, utazók üzerek számára. Az év minden napjára egy naptárral rendezett tiszta lappal, diszes kemény (angolvászon) kötésben, irónnal zárható. Czél szerű zsebkönyv mindenkinek. Ára 1 frt 20 kr.

Most vegyük kezünkbe azokat, melyeknek főczéljuk a mulattatás. Ilyenek:

8. *Nemzeti nagy képes naptár*. Mióta az Auro-rák, Emlények, Hajnalok, és egyéb almanakok kimentek dívatból, helyöket — sokkal kevesebb költséggel s azért népszerűbben, a nagy naptárok pótolják, melyek szépirodalmi, történelmi, nép-s világmértetű s egyéb oktatva mulattató dolgozatokkal szereznek időtöltést a nagy közönség kivált azon részének, mely szépirodalmi olvasmányt rendszeresen nem forgat; de egyesítik a mulattatással a naptári házi szükségletet is. Heckenast nagy naptára is, melyet Aldor Imre szerkesztett, e czél-lalnak igyekszik megfelelni. Szépirodalmi részét Arany gyönyörű költeménye (Leányomhoz) s Tó-völgyi beszélye (A gyászoló özvegy) a közigyázi csata korából, nyitja meg. Tarka képek a fölyöt háborúból; kirándulás a Wartburgra; Pó-tófi ébredése, drámai költemény E. Kovács Gyulától; Petőfi nehány illusztrált költeménye; Világhírű szerelmi viszonyok; Vázlatok egy év történelméből (Boozok D., b. Eötvös, Nyáry Pál, Mosonyi, Telepi, Pauler, Szilvay stb. arcképeivel) s még számos más vegyes tárgyú czikk, még számos képkel, foglaltatik az olvasmány-részben. A közhasznú rész a népszámlálás főbb eredményei összeállításán kívül tiszti névtár képviseli. E nagy naptár ára 1 frt.

9. *Szerencse-naptár*, új, de igen szerencsésen megindított vállalat. Számos érdekes s a mellett tanulságos czikket foglal magában: „miként lehetünk e földön szerencsések.” Mulattató részében is sok, érdekes képkel illusztrált közlemény található, mint pl. „Egy szerencse vadász viszontagságai” (kivonatok egy hajótört. naplójából), Bar-nun amerikai muzeum, vezélyes utikalandok, léghajó utazások, stb. leírása. Ára 60 kr.

10. *Előadó leányok naptára*, szerkeszti Tó-völgyi T. Ez is első évfolyam. Sajátosság czime alatt tulnyomólag élettapasztalati tartalmat ígér. Gazdaszonyoknak való közlemények is vannak benne: utasítás többféle étel készítésére, s végül adomák. Ára 50 kr.

11. *Nevelünk*. Tulnyomólag adoma-naptár, tele neveltető elms adomákkal. Ára 40 kr.

12. *Borítájképek naptára*, sok torzképpel; csupa mérgecs gúny, itt-ott tölcsapva az illő határokon. Ára 80 kr.

13. *Lidércz-naptár*, már tizennegyedik évfolyama a rémtörténetek, kalandok, bünesetek, lélekjelenségek, tündérrregék, csodás tünemények, leggyűjtemények. Az előlének akár hányadik évfolyamban mindig van kiváncsi közönség; vajha a komoly irányú munkáknak lenne anyul! De ki tehet róla, ha inkább az ilyenek van? s a közönség minden neme táplálékot és kielégítést kíván. Ára 60 kr.

Itt van még egy néhány politikai (mind bal- és szélső baloldali) irányú kortesnaptár. Lásuk ezeket is:

14. *Nemzeti kortes naptár*, az első mindjárt nevén nevezi magát. Szerkeszti Borbócs, de valószínűleg nem a Tóth Kálmán kocsmáros, ámbár tagadhatlan, hogy a név jól van választva. Egy 48-as köri alkalmi költemény után Somogy megye 8 ellenzéki képviselője arcképes csoportozatával találkoznak (közepén a megválasztott, de mandatumát visszautasított Kossuth Lajos), kikét még Irányi és Csanádi Sándor szélsőbal vezérek képe követ. Ára 50 kr.

15. *Kossuth-naptár*, epizodokkal Kossuth életéből s két hú emberének: Ihászknak és Dunyov-nak arcképeivel; és még néhány Kossuthiáddal. Ára 40 kr.

16. *A Népszámlálási naptára*, Tóth Kálmán, Helfy Ignác, Schwarz Gyula, Garibaldi fia arcképekkel s számos többé-kevésbbé érdekes s jól választott képkel és közleménnyel. Ára 40 kr.

Végül maradt még egy pár honvéd-naptár: 17. *Uj-Honvéd naptár*, érdekes közleményekkel a régi és új honvédvilágból, Andrássy Gyula, Hollán, Hauser, Szende Béla arcképeivel, Szász Károly egy pár régi költeményével s még régebbi arcképeivel; néhány-honvéd emlékr rajzával, az új-honvéd dandárgyakorlatok leírásával stb. Szerkeszté ezt is valamint az előbbit, Aldor Imre. Ennek az ára is 60 kr.

18. *Honvéd-tárcza naptár*, magában foglalja a honvédelmi miniszterium honvéd-főparancsnokság, a m. kir. honvédsereg elhelyezési és beosztási, valamint a közös hadsereghez tartozó magyar

ezredek rovatos jegyzékét. Szerkeszti Darvas László, honvéd tüzér hadnagy. Az első új-honvéd sematizmus; s igen hasznos és az illetőknek nélkülözhetlen könyvecske. Ára 50 kr.

Vége még egy sehoval sem tartozó, de mindenütt szükséges: 19. *Fali naptár*. Ára 20 kr. Mondani sem kell, hogy e sok naptár minde-nike, a fentebb vázolt tartalom kívül, a széksé-naptári részszel, a vásárok lajstromával s egyéb szükségesekkel bőven el van látva.

Ime, tisztelt közönség! a nagy naptár-szűret. Válassz ki belőle magadnak azt a portékát, a mire szükséged van; szaksítod le azt a fűrtöt, a mely szájad ízet legjobban etalálja. Mindnyája kapható minden könyvtárusnál és könyvkötőnél ország-szerte.

** (A „Természettudományi Közlöny”) a magyar természettudományi társulat havi folyóirata, a két házi szünet után november elején ismét megjelent; ezuttal már a III. kötet 27-ik füzeté. A derék szakfolyóirat jelen füzet is közérdekű cikkeket tartalmaz, u. m. „A talaj és az éghajlat befolyása az ember művelődésére” Balogh Kálmántól; „Az egyetem új vegyteni intézete” Than Károlytól; „A természettudományok feladatai Németország új nemzeti életében” (Virchow beszéde); „A mont-omisi alagut megnyitása”; „Adalékok a magyarországi természetbúvárok életrajzához” s számos apróbb közlemény. A folyóirat egész évi folyamának ára 5 ft.

** (Kolozsvárt) a következő kis füzet jelent meg: „Utmutató kérdések a gazdasági napló vezetéséhez.” A kolozs-monostori m. k. gazdasági tanintézet növendékei összeállította *Közlönyi Antal* igazgató. — Jó hasznát vehetik nemcsak a gazdasági tanulók, hanem a gazdák is.

Közintézetek, egyletek.

** (Magyar tud. akadémiá.) Nov. 6-án a II. osztály tartott ülést, melynek tárgyát két történelmi értekezés képezte. Pesty Frigyes az áltúnt régi magyar vármegyékrol tartott fölolvastat, leginkább statisztikai adatokkal járulva az eddigi buvárlatokhoz. Előadta, hogy a megyék száma a különböző korszakokban különböző volt. Egy hiteles adat szerint 1181-ben 72 vármegye volt, a 16-ik században pedig 65. Igen sok változáson mentek a megyék területileg is keresztül. Összesítés, szétválasztás, elnyesés által változtak szüntelen a határok. Az értekezés ezuttal Szörény vármegyéről szolt részletesebben. Utána Knauz Nándor nehány XVI. századbeli ismeretlen magyar nyomtatványt mutatott be. Legérdekesebb ezek közt, melynek czimlapján ez áll: „Báthori Sigmondnak Erdély ország Fejedelmének győzhetetlen nyereségéről stb. Nyomatott Nimet Uj-várt Maulius János által 1596.” Szerző, ki nyilván titkár volt valamelyik főúrnál, egy hadjáratot ír le körülmenyesen s egy magyar tábor fest leg-ápróbb részleteiben.

Balesetek, elemi csapások.

** (Szerencsétlenség a vaspályán.) A nagyváradi-kolozsvári vonalon M.-Nádas ér Egerec közt a napokban egy vasúti pályáról, mintegy 12 éves leánykájával egy másik órház felé ment, a midőn hirtelen egy tehervonat által meglepettek; az apa szerencsésen leugrott, de leányát elütötte a vonat, s fejét elszakította, kezét eltörte, úgy hogy a szerencsétlen gyermek rögtön szörnyet halt.

** (Nagy tűz Bácsban.) Nov. 1-én este nagy tűz ütött ki a bécsi Lipót-városban, mely hirtelen óriási mérvet öltött. A tűz Lang kis hajó-úztői paplan- és vatta-gyárában tört ki, s mire a tűzoltók a helyszínére érkeztek, már megragadta az ott felhalmozott tengeri fű, lőször, gyapot és paplan-készletet; sok ezer forint értékű anyag hamuvá égett. Az oltást nehezsítette az utczának csekély — alig 15 láb szélessége, a megrekedt hó és az égő anyagok bűze. A tüzet csak reggeli 5 órakor fojtattak el.

** (Szerencsétlenség.) Nov. 2-án S. hivatalnok családijával Budáról Pestre költözött, és hogy két kis gyermeke ne legyen utban, az első tehersekre ültették a kicsinyeket a cselédlel együtt. Utközben a butorokat s egyéb holmikat összetartó kötelek elszakadtak és a butorok már hullani kezdtek. A főügyelő cseléd, hogy a szerény a ki-

sebb gyermekét agyon ne üsse, a szekérről a kövezetre ugrott, s lábát törte el, míg a gyermeknek jelentékeny sérülése kívül egyéb baja nem esett.

Mi újság?

(Miniszterválság.) A hét elején, a lajtántuli miniszterválság s a Kellersperg-miniszterium alakulása között, egyszerre csak azon váratlan hír érkezett Bécsből, hogy gr. Beust visszalép birodalmi külügyminiszteri hivatalától, s utódja gr. Andrássy Gyula lesz.

(A Toldy-ünnepély) alkalmából Pestváros közgyűlése elhatározta, hogy csatlakozik az egyetem által tett javaslatához, mely szerint a kormány felszólítandó, hogy Toldy Ferenc országos tiszteletdíjjal részesíttessék.

(A nemzeti museum dísztermében) vasárnap leplezték le gr. Brunszwick Teréz mellszobrát, melyek a kisedővödők meghonosítása miatt hőlygű buzgalma emelt számára.

(A magyar szobrászok) panaszkodnak s méltán, hogy az állami és községi építkezéseknél nem nekik, hanem idegeneknek adják a szobrászati munkákat.

(Petőfi múlt évben elhunyt fia.) Zoltán azt a végőrhajt fejezte ki, hogy örökségének megmaradt része iskolai czélokra fordíttassék.

(A Gellért-hegy csucsán) gr. Széchenyi Ödön tűzoltó főparancsnok tűzjelzőt fog fellállítani, mire a katonai parancsnokság engedélyt már megnyerte.

(Haldiosás.) Kisfaludi Lipthay András, ausariai ezimzetes püspök és a pozsonyi társas káptalan nagy prépostja, közelébb hunyt el Bécsben 56 éves korában.

(Beölyh Zsigmond) legfőbb itélőszéki bírónak, mint a dunántúli hely. hitvallásu evangélikus egyházkerület világi főjegyzőjének, e minőségben huszonöt évén át teljesített működése közben az egyház és iskolaügy előmozdítása körül szerzett érdemei elismerésül a király harmadosztályú vaskorona-rendet adományozott.

(Rácz József) a pesti postaigazgatóság ideiglenes vezetője, királyi tanácsosi címet nyert. (Mi van a víz alatt?) A Duna csekély víz állása miatt a folyó ágyának egy része száraz, s e körülményt most a máskor láthatlan talaj megtekintésére fordítják.

(Kégyeleles rabló.) Schlosinger Móricz, ki nem rég hurokra került, bevallotta, hogy a bécsi börtön elkötetett betörés alkalmával rabolt pénzek egy részén, atyjának, ki 4 évre volt elítélve, de börtönében időközben meghalt s az izraelita temetőben nyugszik, sírkövet emeltetett, mi végül külön utazott volt Kremsbe.

(Tolvajlás az egyetemen) Az egyetem természetmúzeumából Meyerberg Ferenc fölvi-gyázó e nyáron (azaltal, míg főnöke: dr. Jedlik tanár külföldön utazott) 994 forintnyi fizikai eszközök idegenített el. E tettet bevallá s a fenytörvényesek tizenöt havi súlyos börtönrre ítélté, mivel különben is rossz előlétele van: kétszer volt váltóhamisításért elítélve, s Jedlik csak azért alkalmazta, mivel javulni törekvést mutatott. Azok, kik a lopott tárgyakból vettek, siettek azt azonnal visszaadni, mielőtt hallák, hogy az egyetem tulajdonai.

(Agg néptanító.) Okt. 19-ikén temették Brestóvácz bácska községben a 83 éves Strumpfögger Márton néptanítót. A községben alig volt egy két ember, ki tanítványra ne lett volna az agastyánnak. Az elhunyt, általában kedvelt öreg, félézredig volt tanítója a községnek, és hogy mily eredményvel működött, eléggé bizonyítja, hogy pár embert kivéve, mindenki tud írni, olvasni, a nők egy mint a férfiak. Az agastyán ravatalát százan meg százan állták körül.

(Egy házaspár öngyilkossága.) Kolozsvárott Székely Dávid és neje báró Thoroczky Róza hét-főn a reggelivel — mint látszik — közös elhatározással folytán mérget (strychnint) vettek be, minök következtében azonnal megszüntek élni, három nevetlen árva hagyván hátra. Az esetet a „M. P.“ a következőleg adja elő: Székely Dávid s neje még együtt reggeliztek gyermekeikkel, s a házi nevelővel, s a mint a nevelő távozott, Székely cnyankalit kevert a neje s a saját poharába, és egyik leánykájok előtt kiürítették. A másik két gyermek künn játszott az udvaron. Székely a cnyankalit kiürített, leánykájától egy pohár vizet kért, s mire a mitsem sejtő leányka visszatért anyját a földön öszserogyva alétlan kapta. E jelenetre érkezett meg a nevelő, ki Székelyt még életben s eszméletlenül kapta. Rögtön orvosért futott, ellenmérget hoztak, de az már mitsem használt. Székely Dávid utolsó perczében magához kérette jó barátját gr. Telekit s ennek kézbesítvén végre-ndeletét, kiadta lelkét. Székelyket roncsolt anyagi viszonyaik bírták e tetto. Árva maradt gyermekeiket magasarany rokonaiak rögtön pártfogásuk alá vették. Gyámjukok atyjok véghürgősei közt Bíró Pált nevezték ki.

(Haldiosás.) Kisfaludi Lipthay András, ausariai ezimzetes püspök és a pozsonyi társas káptalan nagy prépostja, közelébb hunyt el Bécsben 56 éves korában. Az elhunyt férfit a tevékeny

főpapak egyike volt, kit minden körben egyaránt kedveltek jótékonyaságáért. A temetés nagy ünnepe-lylyel ment végbe Pozsonyban.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 3. Új betanulással először: „Angelo.“ Dráma 3 szak. Irta Hugo Viktor; ford. Endrődi S. Szombat, nov. 4. „Dinorah.“ Opera 3 felv. Zenejét szer-zette Meyerbeer. Vasárnap, nov. 5. „A strike.“ Eredeti népszínmű 3 felv. Írták Szigligeti és Balázs S. Hétfő, nov. 6. „A szövetségesek.“ Vigj. 3 felv. Irta Pol-Moreau; ford. T. L. Kedd, nov. 7. „A hugonották.“ Opera 4 felv. Zenejét szerz. Meyerbeer. — (Stéger F. ur fellépéttel). Szerda, nov. 8. „Angelo.“ Dráma 3 szak. Irta Hugo V.; ford. Endrődi S. Csütörtök, nov. 9. „Figaro lakodalmá.“ Opera 4 felv. Zenejét szerz. Mozart.

Szerkesztői mondánivaló.

Veszprém. Sz. D. A küldemény, a nem egyenes uton, késlekedve jött hozzánk; a kihé czimezve volt, falun időz, kiment hozzá, ugy vándorolt vissza a kiadó s végre a szerkesztő-hivatalba. Ez az oka, hogy a „Halottak napja“ most már elkésett. A Sh.-sonetekből alkalmasszerűleg szívesen közlünk vagy egyet.

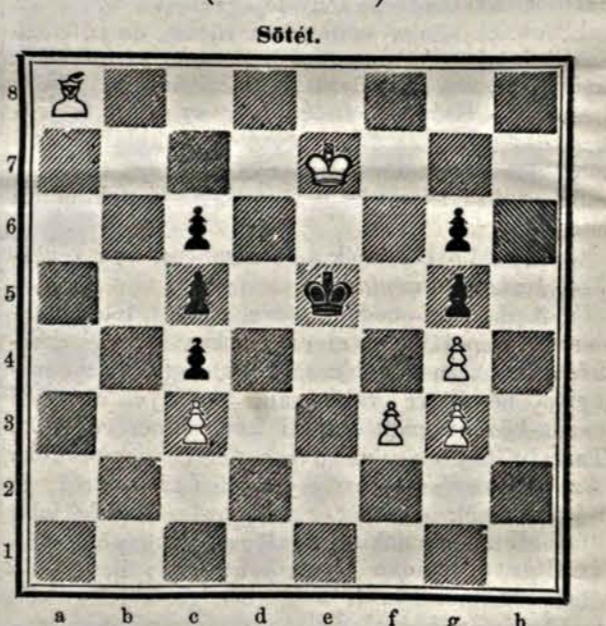
B. Jaos tanító urnak. Mi a kérdéses közleményt más lapból vettük át; s a Dal-Cin asszony áldásos vagy nem állásos működése fölötti már ugy is elég hosszas viták-hoz részinkről ily terjedelmes polemiaival járulni nem kívánunk.

K. J. „Mi lehet a nap?“ Erre a kérdésre a sok hypothesis közül egyike a leggyaralóbbnak, a mit ön leg-valószínűbbnek tart s bizonyítani törekszik, hogy t. i. a nap egy „delejes villanyszikra, mely magában sem hideg, sem meleg, de melegíteni s gyújtani képes.“ Egy kicsit nagyobb tudományos készséttel kell az ily kérdések megválaszolásához fogni.

Kalocsa. R. A. I. A cikket örömmel vettük és sietünk fölhasználni. Kívánatára figyelemmel leszünk.

SAKKJÁTÉK.

624-ik sz. f. — Meyer Henrik-től. (Londonban.)

Világos indul s a tizenkettedik lépésre mattot mond.

Az 619-ik számú feladvány megfejtése. (Czenthe Józseftől Miskolczon.)

VII. Söt. 1. He5—f3. 2. Vh1—b1. 3. d3—c4. 4. F mattot ad.

VII. a) Söt. 2. ... Ba4—d4 (b). 3. Be2—e5. 4. Hf3—h4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprém: Fülöp József. — Jaskó: Galambos Árván és László. — Csegléd: Galambos Károly. — Karaszony: Kacsó Lajos. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — Hatvanban: Sipócz Ferencz. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Toldy Ferencz (arckép). — Novemberben. — Egy angol anyának ijedelme a szabad nőképzéssel szemben. — A verespataki zuzdák (képpel). — Sziberiai karaván (képpel). — A Gellértten (képpel). — A mult századbeli német telepítvények Bácsmegegyében. — A sörrel. — Egy levél Csokonaitól. — Egyfelleg. — Tarház. Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

A „VICTORIA“ biztosító-társaság, mely Kolozsvárt 1865. évben alakulván, 1870. zárszámlája szerint máris 3.200.000.059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bír. Biztosításokat elfogad: I. Tűzkárok ellen. II. Szállítmányi áruk, utoni elkárosodás ellen. III. Jégkárment élen, mindennemű terményekre. Végre: IV. az ember életére, minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett. Életbiztosítási példák: I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet: Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 80 kr.

Igen jutányos szépirodalmi könyvtár! Az itt alatt következő szépirodalmi művek egyszerre rendelve meg 121 ft. 46 kr. bolti ár helyett 40 ft-ért kaphatók. Ezekből választott 60 forint árú könyv 21 forintért, 30 forint árú könyv 12 forintért, 20 forint árú könyv 9 forintért kapható. Átvitel ft. 60.85. About E. Egy jegyző orra. 1 kötet. —50. Abrai. K. A nagy hazafiak. 3 kötet. 2.80. — Magyarország 1848. és 49-ben. 4 kötet. 4.— Asztalos József. A szellemi omnibusz. 1 kötet. —80. — Szellemi röppentők. — Eszmék az élet napfogyatkozásai- és leoldatáról. 1.40. — Bartalus István. Két dudás egy csárdában. 2 kötet. 1.50. — Montépin Xav. de. Egy örült szerelmei. 2 kötet. 1.25. — Beölyh L. A két maskárhoz. Goldbach & Cie. fűszerkeres. 2 kötet. 2.10. — II. Katalin utolsó napjai. 1 kötet. — Négy nap egy színészno életéből. — Rákóczy Ferencz. Magyar életkép. 3 kötet. 1.50. — Mánd T. Mirabeau gróf és a francia forradalom kitörése. 5 kötet. 2.— Nizarpa Eluj (Baththyány grófno). — Ilona. 2 kötet. 1.— Rahel. Természet ellen. 2 kötet. 1.— Shakespeare. Lear király. Fordította Vörösmarty M. 1.— Szabó Richard. Lassu viz partot mos. 2 kötet. 2.50. — P. Szathmáry Károly. Magyarhon fénykora. — Bethlen Miklós. 3.15. — Szigeti Althum. Diszalbum a legnevezetesebb írók: Arany, Jókai, Fáy, Kazinczy stb. dolgozataival. Füzve Thackeray W.M. A négy György, korrajzi képek az angol udvari és városi életből. 1.40. — Uchard M. Jean de Cazol. 2 kötet. 2.40. — Vadnay Károly. Eladó leányok. 4 kötet. 3.50. — Vámbéry Ármán. Vázlatok Középkor. — Ásiából. 2.80. — Vas Gereben. Tekintetes urak. 2 kötet. 2.— — Garasos arisztokracia. 2 kötet. 2.— — Juratusélet. 3 kötet. 3.— — Várt leány — várat nyer. 3 kötet. 3.— — Juste Tivadár. Mária magyar királyné, II. Lajos özv. 1.60. — Vértessy Arnold 10 beszély. 2 kötet. 2.— Átvitel ft. 60.85. Összeg ft. 121.46. Kaphatók Ráth Mór könyvkereskedésében Pesten (régii német színházter), haznégyesög Kugler czukrász mellett.

Löwinger A. és Társa papir-kereskedése Pesten, hatvan-utca 2. sz., tanulóhoz ajánlja a következő alkalmi czikkokat: Levélpapírok. 100 db. névelő dobonyomattal 50 kr. 100 db. névelő dobonyomattal 1 ft. 1 ft. 20 kr. 100 db. monogrammal szennymentesül 100 db. 40 kr., 2 ft. 60 kr., 2 ft. 80 kr., 3 ft. 80 kr., 4 ft. 80 kr., 5 ft. 80 kr., 6 ft. 80 kr., 7 ft. 80 kr., 8 ft. 80 kr., 9 ft. 80 kr., 10 ft. 80 kr. 100 levél és horitákhoz díszes doboz adatik. 1 rizzsa, 960 levél negyedrétben, cséggel feketé nyomatban 7, 8, 12 ft. 1000 horiték csépp papirból, negyedrét a cséggel feketé nyomatban 5, 6 ft. Látogatási-jegyek a Minaté. Számsz nyomatban 100 db. finom fehér bristolpapir 50 kr. 100 db. finom szines karton 80 kr. 100 db. finom francia felünyű papíron 1 ft. 100 db. könyvműtű finom kettősfényű vagy bristol papíron 90 kr. Minden további sor 10 kralat több. Levélpecsét-begyék. 1000 db. aranynyomatú 2 ft. 50 kr. 1000 vörös 2 ft. 75 kr. 1000 domborbetűvel két szímben Minden további ezer 50 kralat olcsóbb. Nagy választék mindenféle úzleti, jegyzéki és másolási könyvekben. Nyomdatlan munkák megrendelés szerint a lehető legolcsóbb áron. Levélbel megrendések utánvétel mellett teljesíthetnek. — A tonat kevesebb nem rendelhető meg. 1165 (7-8)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent és minden hiteles könyvtárunknál kaphatók: Dr. RIEDL SZENDE. A NÉMET IRODALOM KÉZIKÖNYVE. Második javított és bővített kiadás. (XII. 468 lap.) Füzve 2 ft. 40 kr. Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt) gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett Handler Mór, orvos- és sebész tudor, szülész és szemész. Rendel naponkint délelőtt 11 óratól 1-ig és délután 3 óratól 5-ig. Lakik Pesten, Lipót-város, Nádor-utca 13-ik szám, 1-ső emelet, 14-ik szám. 1164 (5-20) Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik. 1045 (51-50)

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months (November, December, January, February, March, April, May, June, July, August, September, October) and days of the week (Hossza, Kél, Nyug.).

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months (November, December, January, February, March, April, May, June, July, August, September, October) and days of the week (Hossza, Kél, Nyug.).

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months (November, December, January, February, March, April, May, June, July, August, September, October) and days of the week (Hossza, Kél, Nyug.).

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months (November, December, January, February, March, April, May, June, July, August, September, October) and days of the week (Hossza, Kél, Nyug.).

Mindenalábbirtárgyak szállárdul elesomagolva szétküldetnek. Traugott Minden legkisebb com-missio legyorsabban kivittetik.

VII. Arany- és ezüstáru-osztály.

A kereskedő, ki különösen arany és ezüstáru eladásával foglalkozik és ékszerésznek nevezi magát, abban különbözik tőlünk, hogy gyakran napok, sőt heteken át nem csinál üzletet. Ha azután mégis vevő jelenik meg, az előző rangja vagy fizetőképessége szerint tagsálatik, a mikor az ékszerész vagy u. n. aranyműves az üzletdíjat és időt egyszerre veszi meg rajta. Mi, kik a világ minden készítményével foglalkozunk, egyuttal nagy raktárral bírnunk, nemcsak fémből arany-, ezüstből stb. Tehát azon nagy forgalommal fogva, melyet eszközünk, az arany- és ezüstáruknál is csak a szokott minimal hasznót vehetjük, minthogy csak fogyasztási cikknek tekinthetjük, a mit ügyelembre kérünk venni.

Aranyáruk.

14 karatos aranyból (jobb mint az előbbi 2. sz.) a törvény szerint a cs. k. fémjelző hivatalból jellezve.

Ingombok ingetökre simák vagy guillochérozva 5, 6, zománczozva 5, 6, 8, valódi gyöngyökkel vagy kövekkel 6, 7, 8, 10 ft.

Kézlelkre (nagyok egy pár sima vagy guillochérozva 10, zománczozva 8, 9, 10, 12, valódi gyöngyökkel és kövekkel 8, 10, 12, 15 ft.

Golyó-gombok gallérokra vagy kezlelkre dhja 1.50, 2, 2.50 kr.

Medaillonok fényképekre simák, guilloché vagy zománczozal 6, 7, 8, 9, 10 és felebb 50 forintig, valódi kövek és gyöngyök befoglalva, 8, 10, 11, 12, 14, 15, egész 50 ftig.

Szívek, kinyithatók zománczozal valódi gyöngy vagy türkisszel 5, 6, 7, 8 ft.

Gyűrűk valódi gyöngyök vagy különféle kövek befoglalva, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 10, valódi raktar-ral 10, 12, 15, 20, 100 ftig.

Pecsetgyűrűk a legkedveltebb valódi kövekkel, mint jaspis, topas, amethyst, almandin, onyx, carneol stb. 7, 8, 9, 10, 12, 15-30 ftig, pecsetgyűrűk kő nélkül u. n. lemezgyűrűk, 9, 10, 12, 15-30 ftig.

Bevésese betűk- és szavaknak különösen olcsó.

Naszgyűrűk 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7 ft. súly szerint (ugyanazok 6 karatos aranyból is 2, 2.50, 3 ft.)

Óraláncok minden kedvelt faconban, rövidek urak számára 18, 20, 25, 30-100 ft. Női órákra 20-50 ftig, hosszú nyakláncok modern tolóval 40, 45, 50 egész 150 ftig.

Broche-ok és fülöngyök 1 egész garnitúra zománczozal, valódi gyöngyök vagy kövekkel kerek és oval 20, 25, 30, 100 ftig, a broche vagy függő egyedül csak a fele.

Broche-ok fényképek betételeire 10, 12, 15, 20, 50 ftig.

Lenecs-függők gyermekek számára, sima 1.50, 2, 2.50, 4 ft., kék kövekkel 1.75, 2, 2.50, a nagyobb nemű gyermek-függők 4, 5, 6, 8 ft.

Karperczek sima 17, 18, 20, 25, 30, ftig, zománczozal valódi gyöngyökkel 25, 30, 35, 40, 100 ftig.

Keresztek faconirozva 2, 2.50, 3, 4, 5, zománczozal valódi kövek vagy gyöngyökkel 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 8, 10 ft.

Női nyakék-láncok medaillonnal vagy keresztekre legkedveltebb facon, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20-50 ftig.

Uri-nyakendő-tűk azidény legújabb mustrája 5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20 ftig.

Gyöngyárok 1.15, 1.75, 2, 2.50, 3, 5 ft. Órakesek 2.50, 3, 4, 5, 6, 7 ft. stb. Itt nem említett fajok megrendelésre legjobban kivittetik.

Legfinomabb-etűk minden ékszerhez, kisebbek 40, 50, 60, 80 kr., nagyobbak 1, 1.20, 1.50 kr.

A legjobb s legolcsóbb órák, Valamennyi órák a bécsi cs. k. fémjelző-hivataltól a valódi-ág jelével ellátva.

Szabályzott genfi zsebórák: egy évi jótállással, helyes járásukban feltétlenül lehet bizni. (Minden szabályzott óráról jótállási jegy adatik.) Hogy olcsón lehessen eladni, sokat kell eladni.

20 ftos megrendelésnél egy pompásan kiállított albumot kapni, bőrcé kötéve 200 képre, melynek valódi értéke 6 fra rug; 40 forintnál egy cassetet-6 személyre való étszerrel; 60 forintnál 12 személyre ingyen rabatt gyanánt; egy oly kedvezményt csak oly nagyszerű telepetz nyújthat.

Egyesegyedül kapható az általánosan ismert áruháznál: TRAUGOTT FEITEL Bécsben, Kärntnerring 2.

Ezüst-áruk.

finom ezüstből, a törvény értelmében a cs. k. fémjelző hivataltól a valódi-ág bolyegével ellátva (kivánat szerint fehér-ten vagy aranyozva).

Medaillonok fényképekre, simák vagy zománczozva 2.50, 3.50, 4, 5, 6, zománczozal és kövekkel 2.50, 3, 4, 5, 6 ftig, egészen zománczozva valódi türkisek vagy gyöngyökkel 3.50, 4, 5.50, 6 ft.

Óraláncok minden tetszés szerinti faconban, rövidek, uraknak elegáns kulcsal 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 10 ft, női órákra 2.50, 3, 4, 5 ft, hosszú nyakláncok finom tolóval 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ftig.

Tisztulóláncok rövidek lógóval 6, 8, 9, 10, 12 ftig.

Broche-ok és fülöngyök 1 egész garnitúra faconirozva zománcz vagy kövekkel kerek és tojásal 10, 12, 15, ft. A broche vagy függő maga fele.

Broche-ok fényképekre 4, 4.50, 5, 6, 8 ft. Lenecs-függők gyermekeknek 60, 70, 80, faconirozva 70, 80 kr., 1 ftig.

Karperczek zománczozva vagy felirattal 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 10, 12, 15, más fajok 7, 10, 12 ft, valódi gyöngyök vagy kövekkel 8, 10, 12, 15 ftig.

Keresztek faconirozva 50, 80 kr., 1.50 kr., Krisztussal 50, 60, 70 kr., zománcz 1.20 kr.

Női nyakék-láncok medaillonok és keresztekre legszebb facon 2.25, 2.50, 3, 4, 5 ft, gyöngyök 1, 1.20, 1.50, gyöngyárok 50 krtól 1 ftig, nyakendő-tűk, órakesek stb.

Modern-figuran-ök legfinomabb ezüstből, fehér, mávésien dolgozva és meglepő szépséggű, 1 garnitúra broche és függő 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15 ftig. A broche vagy függő a maga fele.

Tartók a fennbbi ékszerhez 20, 40, 60 kr., finomak 40, 50, 60, 80 kr., 1, 1.50 kr.

Nagy ezüst-tárgyak kesek, villák, evő- és kávékanalak tej- és levesmerők, sórtartók, borhűtők, cukortartók, órák vagy vázák, cukorkesepők, éngerek, kézi és asztali gyertyatartó, thea szűrő, gyermek-esengettyük, kulcs-horgok stb. 1168 (2-6)

Valódi korál-ök aranyba foglalva; függők gyermekeknek 3, 4, ft, nőeknek 5, 7, 8, 10, 12, 15, 20 ftig, broche-ok 8, 9, 10, 12, 15, 30 ftig, egész garnitúra broche és függő 12, 14, 16, 17, 20, 25, 30, 50 ftig, korall-keresztek aranyba foglalva 2.50, 3.50, 4, 5 ft.

Valódi gránát-ök aranyba foglalva, 1 garnitúra broche és függő 8, 10, 12, 15, 30 forintig. A broche vagy függő egyedül fele.

Gránát-kereszt 1, 1.50, 2, gránát-karpercz 12, 15, 20, gránátzív 3.50, 4, 10 ftig.

Gránát-medaillonok minden nagyságban - 30 ftig.

Gránát-ingeló-gombok 2.50-10 ftig. Gránát-kézlelkő-gombok 5-20 ftig.

Gyári áruk: Ezüst heng. órák 4 rubinnal 10-12 ft. » » aranykerettel rug. 12-14 » » » dupla fődéllel 15-17 » » » kristályüveggel 15-18 » » » horgonyórák 15 rubinnal 16-19 » » » kettős főd. 15 rub. 19-23 » » » kristályüv. 15 rub. 19-25 » » » Hadsereg óra, kettős főd. 28-30 » » » Remontcirs, kristályüv. 20-80 »

30 ftos megrendelésnél egy pompásan kiállított albumot kapni, bőrcé kötéve 200 képre, melynek valódi értéke 6 fra rug; 40 forintnál egy cassetet-6 személyre való étszerrel; 60 forintnál 12 személyre ingyen rabatt gyanánt; egy oly kedvezményt csak oly nagyszerű telepetz nyújthat.

Kollarits József és fia (12-4-2) „YPSILANTHOZ” címzett legelő

vászonruha gyári raktárban váci-utczában Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban mindennemű kész fehérneműk férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

Férfi-íngek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.

Bali íngek férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himzetettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig.

Színes férfi-íngek, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. Férfi-íngek fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. Férfi-gatyák vászonból, magyar, földmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.

Férfi-kraklik, kezlelkők, nyakkötők, kapezak és mindennemű vászon- és battisz-zsebkendők.

Női íngek vászonból egyszerűen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himzetettek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. jobban himzetettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legújabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft.

Női haló-corsesttek 1 ft. 85 kr., 2 ft. 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig.

Női váll-fűzők francia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.

Női alsósoknyak és nadrágok perkaillból, chiffonból, schürli és piquetbarchet, éjjeli és néglige-fűzőtök, kapezak ezernéből, pamut, gyapot és mindennemű vászon- és battisz-zsebkendők.

Fü íngek vászonból, madapolanból és színesek is a legutányosabb árakon, ugyszintén gatyák és kapezak.

Leányka-íngek kivarva vagy egyszerűen, corsettek, nadrágok és kapezak. A legnagyobb választékban bellt alsó-íngek és nadrágok urak és hölgyek számára, ugyszintén mindennemű tell szükségletek, legújabb flanel-íngek és shawlok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s irlandi vászonból, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig.

Crea-vászon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig. 1181 (7-8)

Török-kendő-kendők tucatszát 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.

Asztalkendők tucatszát 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig. Színes enefas agy neműeknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig.

Asztalkendők és készletek damasztból 6, 12, 18 és 23 személy számára. Függönyök a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.

Asztal- és ágyterítők, kávé-abroszok és szerviettek. Menyasszonyi-hozomány-készletök 200-3000 forintig, kész fehérneműkben és vászonáruknak a legnagyobb választékban kaphatók. Kimerítő árjegyzéket kívánunk bérmentesen megküldjük. Levélbeli megkérésekre még az nap, melyen megkapjuk, expedáljuk, és csomagolási díjt nem számítunk. 1178 (4-4)

Nagy készlet a legczélyszerűbb szabadalmazott

SZOBA-ÜRSZÉKEKBŐL, angles és ürszékzárakból,

továbbá: ezerszeresen megpróbált szabadalmazott kémény-fedelzetekből,

melyek használatával a füst eltávolittatik 1 darab ára

10 ft.

Folytonosan készletben találhatók: fürdőkádak, ülő- és zuhanyfürdő-készületek.

Miksits Károly, bádógos-mester. Raktár: Rózsater 2. sz. alatt.

Pest, november 19-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. - Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. - Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. - Fél évre 2 ft. 50 kr.

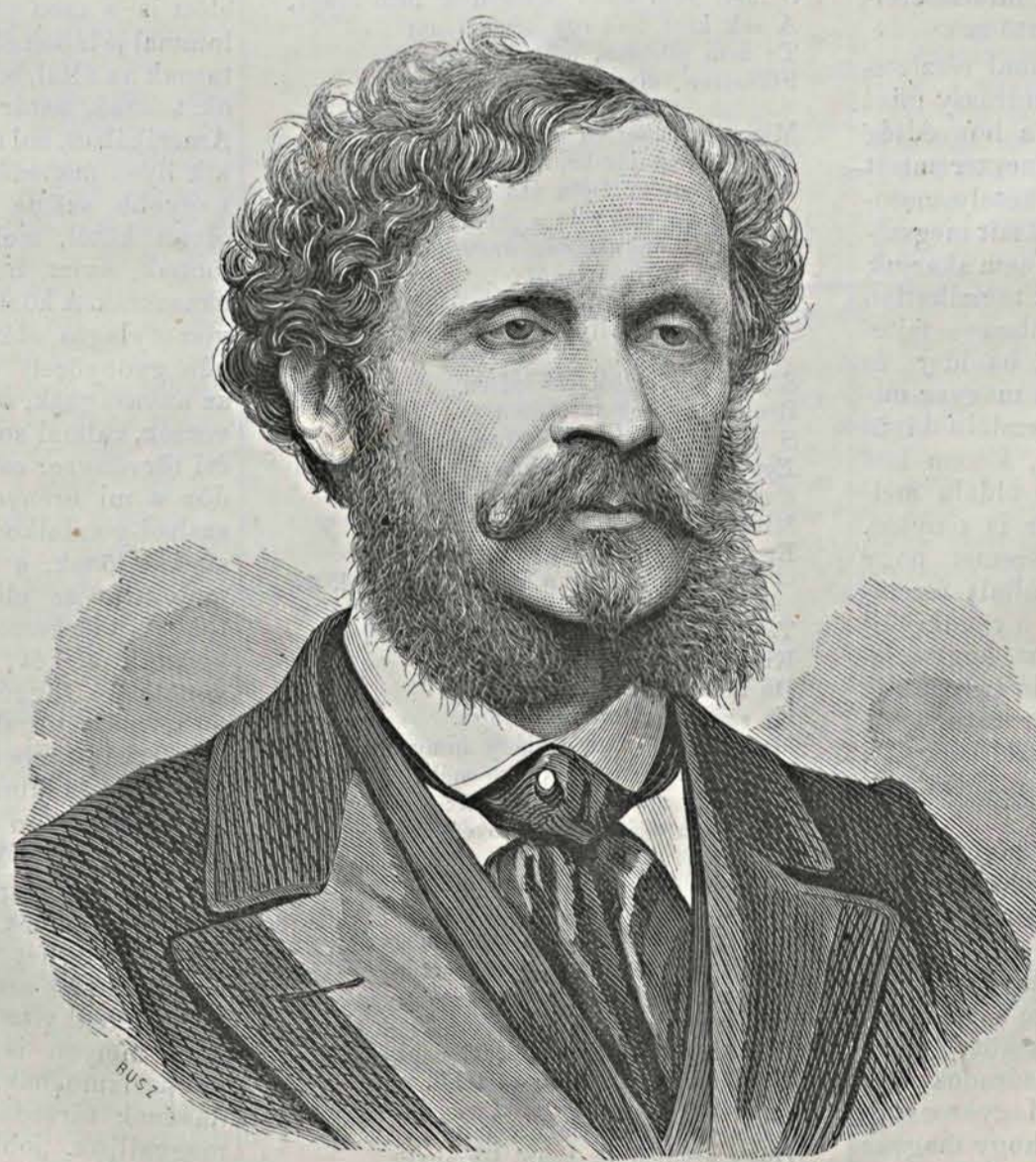
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokat illetőleg: Egy negyszer hasabzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többesóri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. - Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. - Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Gróf Andrassy Gyula.

Gróf Andrassy Gyulának a magyar miniszterelnöki állásból a közös külügy-miniszterségre átlépése oly esemény, mely nemcsak hazánkat és Ausztriát közvetlenül érdekli, hanem egész Európára nézve nagy jelentőségű. Gróf Beust, ki őt évtel ezelőtt lépett arra a helyre, melyet most oly váratlanul kell elhagynia, kétségkívül nagy általakulások eszközlője s nagy események hordozója volt a monarchiában. Az abszolút korszakból a jelenlegi alkotmányosra való átmenetben, az osztrák tartományok s a magyar korona országai között 1867-ben keresztil vitt kiegyenlítésben, melynek következménye a magyar alkotmány helyreállítása s a csaknem husz évi alkotmányszünet után nagy fényvel végbe ment koronázás volt, tagadhatlanul nagy része volt ez idegen országból importált államférfi-nak, ki az uralkodó-ház és a birodalom érdekeinek a Magyarország érdekeivel ugyanazonossá-gát csakhamar átlátva, a kiegyenlítés parancsoló szükségességét fölismerve, összes tehetségeit és tevékenységét annak végrehajtására fordította.

Sem ideje, sem helye hosszabb visszappillantást tenni itt s most Beust gróf diplomaciai pályájára; a szerepre, melyet mint közös külügyminiszter, az állásra, melyet különösen a orosz-francia háboruban elfoglalt. A legközelebbi események pedig, melyek végre bukását idézték elő, a lajthántuli alkotmány- vizsály, a cseh követelések, Hohenwarth gróf kiegyenlítési tervai s azok meg-hiúsulása, mind sokkal újabb dolgok még s ele-

csak imént sikerült fényes diadalt vívnia ki. - Gróf Andrassy Gyula lép helyébe, ki négy éven át mint magyar miniszterelnök, s már előbb is a kiegyenlítési alkudozások vezetésénél magas politikai s diplomaciai képességének anyai bizonyítékát adta, hogy bátran elmondhatjuk, miszerint Ausztria kormányának élén századok óta nem áll hatalmas szellemű egyéniség, mint az, a ki ma lép ez anyvi viharból rongált, s még anyvi vésztlől fenyegetett hajó kormány-rudja mellé. Es tegyük hozzá, oly férfiu, ki a politikai és diplomaciai képességet oly tiszta jellemmel és kétségbevonhatlan hazafisággal párosítja, melyet még ellenfelei is hangosan elismernek, mely elismerésnek maga Kossuth Lajos is épen e napokban találta alkalomszerűnek kifejezést adni.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

Gr. Andrassy Gyula eddigi életének számtalanszor leirt, s e hazában mindenki által ismert adatait ismételni merőben feleslegesnek tartjuk. Hogy Magyarország legrégebb s legelőkelőbb családjai egyikéből származott, hogy egészen fiatal korában kitűnt már ritka tehetségei által, hogy 1847-ben (huszonhárom évvel) országgyűlési követ, 1848-ban főispán, 1849-ben a forradalmi kormánynak a portánál rendkívüli követe, s mindjárt reá száműzött volt; hogy hazájába visszatérve az 1860-ban neki a Vay-kormány által följajantott főispán-ságot visszautasítva, az 1861-diki országgyűlés alsóházában foglalt helyet, s az alkotmánykövetelő felirati vitában a legszelleműsőbb és legjelentékenyebb beszédek